

From: "Secretariaat Wethouder Visser" <5.1.2e@nijmegen.nl>
Sent: 30/08/2022 14:55:40
To: "Noël Vergunst" <5.1.2e@nijmegen.nl>, "Tobias van Elferen" <5.1.2e@nijmegen.nl>, <5.1.2e@conexus.nu>, <5.1.2e@josephscholen.nl>, <5.1.2e@degeldershof.nl>, <5.1.2e@stichtingpallas.nl>, <5.1.2e@deklokkenberg.nl>, <5.1.2e@puntspeciaal.nl>, <5.1.2e@entrealindenhout.nl>, <5.1.2e@kentalis.nl>, <5.1.2e@vocampus.nl>, <5.1.2e@procollege.nl>, <5.1.2e@montessoricollege.nl>, <5.1.2e@sgvvs.nl>, "5.1.2e" <5.1.2e@nijmegen.nl>, "5.1.2e" <5.1.2e@nijmegen.nl>, "5.1.2e" <5.1.2e@kentalis.nl>, "5.1.2e" <5.1.2e@vsmeander.nl>
Cc: <5.1.2e@montessoricollege.nl>
Subject: Agenda en stukken BO Onderwijshuisvesting

Geachte deelnemers,

Vooruitlopend op het bestuurlijk overleg van morgenmiddag 16:00 uur, doe ik u bijgaand (*) de agenda en aanvullende stukken toekomen. Graag tot dan!

Hartelijke groet,

5.1.2e

bestuursassistente wethouder Visser

Gemeente Nijmegen

5.1.2e / 5.1.2e

5.1.2e [@nijmegen.nl](mailto:5.1.2e@nijmegen.nl)

Onderwerp

Wensen en bedenkingen m.b.t. tussentijdse terugkoppeling Evaluatie Doordecentralisatie
Onderwijshuisvesting

Opsteller	5.1.2e	Behandeldatum	25 januari 2022
Programma	Onderwijs Wonen en Stedelijke ontwikkeling	Status	Openbaar
Portefeuillehouder	N.P. Vergunst en G. Visser		

Advies

1. De raad in de gelegenheid te stellen op grond van artikel 169 van de Gemeentewet wensen en bedenkingen aan ons kenbaar te maken ten aanzien van tussentijdse terugkoppeling evaluatie Doordecentralisatie onderwijshuisvesting.
2. De brief aan de raad m.b.t. wensen en bedenkingen tussentijdse terugkoppeling Evaluatie Doordecentralisatie onderwijshuisvesting vast te stellen.
3. Akkoord te gaan met het starten van een gezamenlijke landelijke lobby voor extra middelen onderwijshuisvesting.

Aanleiding

Probleemstelling

Sinds 2008 hebben wij de onderwijshuisvesting in primair (PO) en voortgezet onderwijs (VO) doorgedecentraliseerd naar de schoolbesturen, voor een periode van 40 jaar. Onze ambitie samen met de schoolbesturen is dat we in deze 40 jaar de onderwijshuisvesting vernieuwen middels nieuwbouw of renovatie zodat er kwalitatief goede, duurzame, voldoende en toegankelijke schoolgebouwen voor de leerlingen komen te staan, goed gespreid over stad (PO) en regio (VO). We zien dat we dankzij de goede samenwerking met de schoolbesturen goed op koers liggen in de realisatie. De context staat echter niet stil. Het klimaatakkoord 2050 met bijbehorende wetgeving is een nieuwe ontwikkeling en legt grote druk op de onderwijshuisvestingsambitie in onze stad en regio. Daarnaast zijn de bouwkosten de afgelopen jaren flink toegenomen. En we constateren dat de bijbehorende middelen vanuit de rijksoverheid naar gemeenten voor onderwijshuisvesting achterblijven, behoudens het algemene accres in het gemeentefonds. De impact van het nieuwe regeerakkoord op dit punt is nog niet uitgewerkt. In deze tussenstand schetsen we de inhoudelijke en vooral financiële dilemma's die hier het gevolg van zijn. De financiële impact schatten we op € 4,3 tot € 10,1 miljoen per jaar aan extra kosten.

Proces evaluatie tot nu toe

Bij de vorige evaluatie Doordecentralisatie (DDC) Onderwijshuisvesting in 2015 is afgesproken dat in 2020 de volgende evaluatie van de overeenkomst doordecentralisatie onderwijshuisvesting én de convenant prestatieafspraken zouden worden opgestart. Over de evaluatie doordecentralisatie onderwijshuisvesting en convenant prestatieafspraken heeft regelmatig en constructief overleg plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs. Dit collegevoorstel geeft een tussenrapportage van deze evaluatie en schetst de problemen en dilemma's die naar voren zijn gekomen. De evaluatie DDC is gebaseerd op de Monitor Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting 2020, vastgesteld op 18 februari 2020.

Op 11 januari 2022 is een bestuurlijk overleg geweest met alle schoolbesturen waar deze tussenrapportage is besproken. In dit overleg is afgesproken dat wij het college en raad informeren over de problemen en dilemma's en vragen we de raad kennis te nemen van de inhoudelijke en vooral financiële dilemma's en het college oplossingsrichtingen mee te geven in de bespreking met de schoolbesturen en de landelijke overheid.

Bij deze tussenrapportage maken we onderscheid in 2 onderwerpen:

1. Realiseren ambities doordecentralisatie inclusief voldoen aan 't Klimaatakkoord 2050 in combinatie met de afgesproken ambities en de beschikbare financiële middelen.
2. Actualisatie convenant prestatieafspraken: Voornemen het kader voor spreiding van scholen in het primair onderwijs te verruimen.

Met de raadsbrief informeren we de raad over deze tussenfase van de evaluatie DDC en vragen wij kennis te nemen van de inhoudelijke en vooral financiële dilemma's en het college oplossingsrichtingen mee te geven in de bespreking met de schoolbesturen en de landelijke overheid via de wensen en bedenkingen procedure. Tevens verzoeken wij gezien de forse financiële impact deze oplossingsrichtingen mee te nemen in de voorbereiding van de aankomende bestuursperiode.

Beoogde impact

Ad 1. Realiseren ambities doordecentralisatie inclusief voldoen aan 't Klimaatakkoord 2050 in combinatie met de afgesproken ambities en de beschikbare financiële middelen.

Met bijgevoegde raadsbrief willen we de Raad actief informeren over het belangrijkste problemen en dilemma's die uit de evaluatie Doordecentralisatie zijn gekomen, te weten het voldoen aan het klimaatakkoord 2050 in combinatie met de afgesproken ambities en de beschikbare financiële middelen én vragen wij oplossingsrichtingen voor de geschetste dilemma's. We benadrukken hier dat het gaat om lange termijnbeleid; schoolgebouwen worden immers voor 40 jaar neergezet.

Ad 2. Actualisatie convenant prestatieafspraken: voornemen het kader voor spreiding van scholen in het primair onderwijs te verruimen.

Met het convenant prestatieafspraken onderwijs geven we uitvoering aan het toekomstbestendig houden van de gemaakte afspraken op onderwijsgebied in relatie tot maatschappelijke ontwikkelingen.

Voorafgaande aan het afsluiten van de privaatrechtelijke overeenkomsten doordecentralisatie onderwijshuisvesting met de schoolbesturen op 20 december 2007 en de herijking van deze overeenkomsten op 15 juni 2016 is er een inhoudelijk kader door de gemeenteraad vastgesteld.

Gezien de opgave onderwijshuisvesting, met name in het primair onderwijs, en de veranderde context zijn wij voornemens het inhoudelijk kader te wijzigen. Op grond van artikel 169, vierde lid van de Gemeentewet, stellen wij de gemeenteraad in de gelegenheid om uw wensen en bedenkingen te uiten over het voornemen om het kader voor de spreiding van scholen in het primair onderwijs te verruimen.

Ad 1, 2 en 3. Sluit aan bij de ambitie van het programma onderwijs: "we hebben voor kinderen en jongeren duurzame, moderne en toegankelijke onderwijsgebouwen".

We dragen bij de uitvoering van onze onderwijshuisvestingstaak in samenwerking met de schoolbesturen bij aan onze ambities op het gebied van gezondheid (groene schoolpleinen, gezonde school, frisse klaslokalen) en duurzaamheid (verduurzaming

schoolgebouwen). De coronapandemie heeft recent aangetoond hoe belangrijk gezonde gebouwen zijn voor de kinderen en jongeren in onze stad.

Argumenten

Ad 1, 2 en 3. De gemeenteraad stelt het inhoudelijk en financieel kader vast.

De evaluatie van de doordecentralisatie laat zien dat er fundamentele keuzes nodig zijn, die kunnen leiden tot aanpassingen in zowel de doordecentralisatie-overeenkomst als in de convenant prestatieafspraken onderwijs met de schoolbesturen. Op grond van artikel 169, vierde lid van de Gemeentewet, stellen wij de gemeenteraad in de gelegenheid om uw wensen en bedenkingen te uiten.

Voor een uitgebreide toelichting op de probleemstelling en inhoud wordt verwezen naar de raadsbrief.

Ad 1. Realiseren ambities doordecentralisatie inclusief voldoen aan 't Klimaatakkoord 2050 in combinatie met de afgesproken ambities en de beschikbare financiële middelen.

De gemeente heeft de (wettelijke) zorgplicht voor onderwijshuisvesting in het PO (Primair Onderwijs) en VO (Voortgezet Onderwijs). In Nijmegen is deze zorgplicht sinds begin 2008 grotendeels doorgelegd naar de schoolbesturen middels privaatrechtelijke doordecentralisatie (DDC) overeenkomsten met de schoolbesturen. In ruil hiervoor ontvangen zij een jaarlijkse DDC-vergoeding.

In de DDC-overeenkomsten is als doelstelling vastgelegd dat de scholen een inspanningsverplichting aanvaarden om binnen een periode van 40 jaar na het tot stand komen van de overeenkomst in december 2007 alle schoollocaties te vernieuwen (dus van 2008 tot 2048).

Contractueel is afgesproken is dat er in 2020 een evaluatie plaatsvindt van de DDC-overeenkomst én het convenant prestatieafspraken onderwijs. Grootste knelpunt die uit de evaluatie naar voren komt is dat bovenop het tekort ontstaan door toenemen van de eisen bouwbesluit en stijgende bouwkosten (materialen en personeel) er ook moet worden voldaan aan het klimaatakkoord 2050. Het tekort aan middelen groeit jaarlijks aanzienlijk en maakt daarmee het halen van de afgesproken ambitie, voor 2048 alle onderwijshuisvesting vernieuwd en/of gerenoveerd, niet mogelijk.

Er zijn geen extra middelen vanuit het Rijk toegevoegd aan het Gemeentefonds met het oog op deze gestegen bouwkosten. Zodoende is de overeengekomen DDC-vergoeding aan schoolbesturen niet aangepast (tekort: VNG norm 40% en 10% BENG bouwen). Schoolbesturen geven aan dat ze voor iedere euro minder kunnen realiseren en dat dit van invloed is op het tempo qua vernieuwing: het netto investeringspotentieel om te kunnen vernieuwen en verduurzamen neemt af.

De doordecentralisatie houdt alleen rekening met nieuwbouw/vervanging/renovatie van scholen conform het (oude) bouwbesluit 2012. Financiering van extra duurzaamheidswensen en ambities vanuit Rijk, gemeente en scholen a.g.v. het nieuwe bouwbesluit 2021 én het klimaatakkoord is niet meegenomen in het rekenmodel van de Doordecentralisatie. Raad, burgers, leerlingen en ouders e.d. verwachten dit echter wel.

Wij hebben Kenniscentrum Ruimte-OK gevraagd om dit specifiek voor Nijmegen in beeld te brengen. De financiële impact wordt door Ruimte-OK geschat op € 4,3 tot € 10,1 miljoen per jaar aan extra kosten¹. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar bijgevoegde raadsbrief.

Het tekort van € 4,3 miljoen per jaar is het tekort om te voldoen aan de huidige afspraken in de DDC-overeenkomst. Alle scholen worden dan in 40 jaar vernieuwd naar de huidige energie- en bouwwetgeving (BENG per 1-1-2021) en de jaarlijkse DDC-vergoeding blijft hetzelfde. Hierbij wordt dan geen rekening gehouden met de afspraken in het klimaatakkoord. Daarmee zouden we het probleem in feite een aantal jaren ‘vooruit schuiven’.

Het verschil tussen bovenstaande bandbreedte € 10,1- € 4,3 zijnde € 5,8 miljoen toont het feitelijke tekort aan financiële dekkingsmiddelen voor de verduurzamingsopgave uit het Klimaatakkoord. De doorrekening maakt duidelijk dat de huidige DDC vergoeding niet bedacht is op de verduurzamingsopgave vanuit het Klimaatakkoord 2050. Dit is geen vrijblijvende opgave.

Naast landelijke reparatie is het ook mogelijk op gemeentelijk niveau keuzes te maken. Om het tekort aan dekkingsmiddelen op te vangen kan worden besloten om de ambitie/ doelstellingen te verlagen en/of kan er extra DDC-vergoeding beschikbaar worden gesteld.

Vraagstelling aan de Raad:

Gezien bovenstaande problematiek zijn wij van mening dat het inhoudelijk en financieel kader afgegeven door de raad voor de toekomst niet meer houdbaar is.

Op grond van artikel 169, vierde lid van de Gemeentewet, stellen wij de raad in de gelegenheid om uw wensen en bedenkingen te uiten over het voldoen aan ‘t Klimaatakkoord 2050 in combinatie met de afgesproken ambities en de beschikbare financiële middelen.

Wij vragen de raad kennis te nemen van de inhoudelijke en vooral financiële dilemma’s en het college oplossingsrichtingen mee te geven in de bespreking met de schoolbesturen en de landelijke overheid en wij verzoeken u deze keuzes mee te nemen in de voorbereiding van de aankomende bestuursperiode.

Ad. 2. Actualisatie convenant prestatieafspraken: voornemen het kader voor spreiding van scholen in het primair onderwijs te verruimen.

Door de gemeente en de schoolbesturen zijn een aantal afspraken gemaakt over de prestaties op onderwijsgebied in relatie tot maatschappelijke ontwikkelingen. Deze afspraken zijn opgenomen in het convenant prestatieafspraken onderwijs d.d. 18 december 2007.

¹ Bron: “Financiële doorrekening verduurzaming schoolgebouwen Nijmegen (versie 24-12-21) van kenniscentrum Ruimte-OK

Het convenant prestatieafspraken is toe aan een update om deze toekomst bestendig te maken. Vooral de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen in het Primair Onderwijs (PO) om in elke wijk één volwaardige onderwijsvoorziening in stand te houden schuurt nu een aantal PO-scholen onder of tegen de opheffingsnorm zitten. Ons voornemen is om PO besturen meer ruimte te geven in de spreiding van scholen in een stadsdeel. Hoe fijnmaziger de spreiding, hoe knellender uiteraard het financieel kader voor de schoolbesturen PO, gezien de opgave die er ligt.

Op dit moment is ook een evaluatie van het gemengde scholenbeleid gaande, waarin onder meer afspraken worden gemaakt over leerlingenplafonds. De concrete afspraken m.b.t. aanpassing leerlingenplafond moeten straks landen in de overeenkomst van centrale aanmelding op basis van de evaluatie gemengde scholenbeleid. Het convenant is het kader op basis waarvan deze afspraken met de schoolbesturen worden gemaakt.

Ad 3. Gezamenlijke landelijke lobby voor meer middelen onderwijshuisvesting.

Uit het nieuwe landelijke coalitieakkoord blijkt dat er nog geen extra geld komt naar het gemeentefonds voor onderwijshuisvesting.

Tweede kamer leden zijn op 21 december 2021 per brief hierover geïnformeerd door de minister van OCW middels een beleidsreactie op het Interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) Onderwijshuisvesting funderend onderwijs *'Een vak apart: een toekomstbestendig onderwijshuisvestingsstelsel'*.

Hierin geeft de minister aan dat schoolbesturen en gemeenten landelijk staan aan een vooravond van een grootschalige vervangingsoperatie in de scholenbouw. Om daarbij te kunnen voldoen aan gezondheidsrichtlijnen (ventilatie, binnenklimaat), onderwijskundige ontwikkelingen (inclusie, kansengelijkheid) en klimaatdoelstellingen (klimaatakkoord, energiebesparing) zullen aanvullende investeringen nodig zijn. Met de brief van de minister van OCW op 21 december 2021 ligt er nu wel een erkenning dat er grote opgave ligt van een grootschalige vervangingsoperatie in de scholenbouw. Enig zicht op het vele extra geld dat hiervoor nodig is, staat niet in de brief.

Het gezamenlijk (gemeenten en schoolbesturen) lobbyen naar aanvullende investeringen moet hoog op de agenda komen.

Kanttekeningen

Kanttekening bij modelmatige berekeningen scenario's:

De berekeningen van de scenario's zijn gebaseerd op een modelmatige benadering en geven op hoofdlijnen een algemene tendens weer. De uitwerking zal per schoolbestuur verschillen en voor ieder gebouw anders kunnen uitpakken. In de doorrekening is geen rekening gehouden met een toename of afname in vierkante meters als gevolg van groei-krimp. Met oog op toekomstige investeringen kan het wenselijk zijn om de aanwezige overcapaciteit in het basisonderwijs terug te dringen. Voor een daadwerkelijk inzicht op gebouwniveau zal een verdiepingsslag moeten plaatsvinden. Meer inzicht in het daadwerkelijk gemeten energieverbruik gaat daarbij helpen. Daarnaast is voor een juist inzicht in het verloop van het genoemde investeringsruimte per schoolbestuur het nodig inzicht te hebben in de vrijval van kapitaallasten en het tempo waarin nieuwe investeringen voor het desbetreffende schoolbestuur gaan plaatsvinden. Met deze modelmatige benadering is daar nog niet in voorzien.

Financiën

Dit collegevoorstel geeft informatie op grond waarvan in een latere fase keuzes kunnen worden gemaakt die alsdan financiële gevolgen hebben.

Vervolg

Ad 1. Voldoen aan 't Klimaatakkoord 2050 in combinatie met de afgesproken ambities en de beschikbare financiële middelen.

We vragen de raad om oplossingsrichtingen voor de geschetste dilemma's te geven en dit mee te nemen in de voorbereiding van de aankomende bestuursperiode. Op basis van deze resultaten kunnen wij de evaluatie DDC verder voortzetten en komen met een eindrapportage aangevuld met nieuwe DDC-afspraken.

Ad 2 Convenant Prestatieafspraken onderwijs: voornemen het kader voor spreiding van scholen in het primair onderwijs te verruimen.

Op basis van de wensen en bedenkingen van de raad zullen wij, samen met de schoolbesturen, een nieuw (geactualiseerd) convenant prestatieafspraken onderwijs maken. Hierna vragen wij de doorgedecentraliseerde scholen het convenant prestatieafspraken onderwijs 2020, gelijktijdig met de nieuwe DDC-afspraken, te ondertekenen en zullen wij het convenant ter besluitvorming aanbieden aan ons college. Tevens gaan we nu de niet-doorgedecentraliseerde schoolbesturen benaderen met de vraag of zij hierbij willen aansluiten.

Bijlage(n)

- Raadsbief wensen en bedenkingen m.b.t. tussentijdse terugkoppeling Evaluatie Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting.

Nijmegen

Aan de gemeenteraad van Nijmegen

Postadres

Gemeente Nijmegen
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

Korte Nieuwstraat 6
6511 PP Nijmegen

T 14 024
nijmegen.nl

Contactpersoon

5.1.2e
5.1.2e @nijmegen.nl
T 5.1.2e

Ons kenmerk

MO30/E22.000009

Bijlage(n)

N.v.t.

Datum 25 januari 2022
Onderwerp Wensen en bedenkingen m.b.t.
tussentijdse terugkoppeling Evaluatie
Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting

Geachte leden van de raad,

Door middel van deze brief stellen wij u op grond van artikel 160 en 169 van de Gemeentewet in de gelegenheid wensen en bedenkingen kenbaar te maken over de tussentijdse terugkoppeling Evaluatie Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting.

Probleemstelling

Sinds 2008 hebben wij de onderwijshuisvesting in primair (PO) en voortgezet onderwijs (VO) doorgedecentraliseerd naar de schoolbesturen, voor een periode van 40 jaar. Onze ambitie samen met de schoolbesturen is dat we in deze 40 jaar de onderwijshuisvesting vernieuwen middels nieuwbouw of renovatie zodat er kwalitatief goede, voldoende en toegankelijke schoolgebouwen voor de leerlingen komen te staan, goed gespreid over stad (PO) en regio (VO). We zien dat we dankzij de goede samenwerking met de schoolbesturen goed op koers liggen in de realisatie. De context staat echter niet stil. Het klimaatakkoord 2050 met bijbehorende wetgeving is een nieuwe ontwikkeling en legt grote druk op de onderwijshuisvestingsambitie in onze stad en regio. Daarnaast zijn de bouwkosten de afgelopen jaren flink toegenomen. En we constateren dat de bijbehorende middelen vanuit de rijksoverheid naar gemeenten voor onderwijshuisvesting achterblijven, behoudens het algemene accres in het gemeentefonds. De impact van het nieuwe regeerakkoord op dit punt is nog niet uitgewerkt. In deze tussenstand schetsen we de inhoudelijke en vooral financiële dilemma's die hier het gevolg van zijn. De financiële impact schatten we op € 4,3 tot € 10,1 miljoen per jaar aan extra kosten.

Proces evaluatie tot nu toe

Bij de vorige evaluatie Doordecentralisatie (DDC) Onderwijshuisvesting in 2015 is afgesproken dat in 2020 de volgende evaluatie van de overeenkomst doordecentralisatie onderwijshuisvesting én de convenant prestatieafspraken zouden worden opgestart. Over de evaluatie doordecentralisatie onderwijshuisvesting en convenant prestatieafspraken heeft regelmatig en constructief overleg plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs.

Deze raadsbrief geeft een tussenrapportage van deze evaluatie en schetst de problemen en dilemma's die naar voren zijn gekomen.

De evaluatie DDC is gebaseerd op de Monitor Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting 2020, vastgesteld op 18 februari 2020.

Op 11 januari 2022 is een bestuurlijk overleg geweest met alle schoolbesturen waar deze tussenrapportage is besproken. In dit overleg is afgesproken dat wij het college en raad informeren over de problemen en dilemma's en vragen we de raad kennis te nemen van de inhoudelijke en vooral financiële dilemma's en het college oplossingsrichtingen mee te geven in de bespreking met de schoolbesturen en de landelijke overheid.

Bij deze tussenrapportage maken we onderscheid in 2 onderwerpen:

1. Realiseren ambities doordecentralisatie inclusief voldoen aan 't Klimaatakkoord 2050 in combinatie met de afgesproken ambities en de beschikbare financiële middelen.
2. Actualisatie convenant prestatieafspraken: Voornemen het kader voor spreiding van scholen in het primair onderwijs te verruimen.

De evaluatie van de doordecentralisatie laat zien dat er fundamentele keuzes nodig zijn, die kunnen leiden tot aanpassingen in zowel de doordecentralisatie-overeenkomst als in de convenant prestatieafspraken onderwijs met de schoolbesturen.

Met de raadsbrief informeren we de raad over deze tussenfase van de evaluatie DDC en vragen wij kennis te nemen van de inhoudelijke en vooral financiële dilemma's en het college oplossingsrichtingen mee te geven in de bespreking met de schoolbesturen en de landelijke overheid via de wensen en bedenkingen procedure.

Tevens verzoeken wij gezien de forse financiële impact deze oplossingsrichtingen mee te nemen in de voorbereiding van de aankomende bestuursperiode.

We benadrukken hier dat het gaat om lange termijnbeleid; schoolgebouwen worden immers voor 40 jaar neergezet.

We lichten de probleemstelling en inhoud hieronder nader toe:

Ad 1. Realiseren ambities doordecentralisatie inclusief voldoen aan 't Klimaatakkoord 2050 in combinatie met de afgesproken ambities en de beschikbare financiële middelen.

In de Monitor Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting 2020, vastgesteld op 18 februari 2020, zijn de volgende aandachtspunten voor de evaluatie DDC opgenomen.

Voor de komende evaluatie zien de betrokken partijen onder meer de volgende aandachtspunten (Bijlage A):

- Door het aantrekken van de economie in combinatie met het aanscherpen van de eisen op het gebied van duurzaamheid (binnenklimaat, BENG en gasloos) zijn de bouwkosten fors gestegen.
- Er zijn geen middelen vanuit het Rijk toegevoegd aan het Gemeentefonds met het oog op deze gestegen bouwkosten. Zodoende is de overeengekomen DDC-vergoeding niet aangepast.

- Schoolbesturen geven aan dat ze voor iedere euro minder kunnen realiseren en dat dit van invloed kan zijn op het tempo qua vernieuwing; het netto investeringspotentieel om te kunnen vernieuwen en verduurzamen neemt af.
 - De schoolbesturen willen graag in overleg met Gemeente Nijmegen op welke wijze gezamenlijk de ambities op duurzaamheidsgebied kunnen worden bereikt.
 - Extra aandacht voor ventilatie in scholen als gevolg van Covid-19.
 - De OZB-aanslag vergt een steeds groter deel van de DDC-vergoeding. In combinatie met de gestegen exploitatielasten krijgen een aantal scholen/besturen hun exploitatie niet rond en gaat er onderwijsgeld naar stenen.
- ...

Bron: Bijlage A Monitor Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting 2020

We leggen dit hieronder nader uit.

De gemeente heeft de (wettelijke) zorgplicht voor onderwijshuisvesting in het PO (Primair Onderwijs) en VO (Voortgezet Onderwijs). In Nijmegen is deze zorgplicht sinds begin 2008 grotendeels doorgelegd naar de schoolbesturen middels privaatrechtelijke doordecentralisatie (DDC) overeenkomsten met de schoolbesturen. In ruil hiervoor ontvangen zij een jaarlijkse DDC-vergoeding.

In de DDC-overeenkomsten is als doelstelling vastgelegd dat de scholen een inspanningsverplichting aanvaarden om binnen een periode van 40 jaar na het tot stand komen van de overeenkomst in december 2007 alle schoollocaties te vernieuwen (dus van 2008 tot 2048).

Contractueel is afgesproken is dat er in 2020 een evaluatie plaatsvindt van de DDC-overeenkomst én het convenant prestatieafspraken onderwijs. Grootste knelpunt die uit de evaluatie naar voren komt is dat bovenop het tekort ontstaan door toenemen van de eisen bouwbesluit en stijgende bouwkosten (materialen en personeel) er ook moet worden voldaan aan het klimaatakkoord 2050. Het tekort aan middelen groeit jaarlijks aanzienlijk en maakt daarmee het halen van de afgesproken ambitie, voor 2048 alle onderwijshuisvesting vernieuwd en/of gerenoveerd, niet mogelijk.

Door het aantrekken van de economie en schaarste vanwege corona in combinatie met het aanscherpen van de eisen op het gebied van duurzaamheid (binnenklimaat/ventileren a.g.v. corona, BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouw) per 1-1-2021 en gasloos bouwen) zijn de bouwkosten fors gestegen. Hierdoor is er een groot financieel verschil tussen de bekostiging van onderwijshuisvesting vanuit het Rijk én de werkelijke bouwkosten ontstaan.

Er zijn geen extra middelen vanuit het Rijk toegevoegd aan het Gemeentefonds met het oog op deze gestegen bouwkosten. Zodoende is de overeengekomen DDC-vergoeding aan schoolbesturen niet aangepast (tekort: VNG norm 40% en 10% BENG bouwen). Schoolbesturen geven aan dat ze voor iedere euro minder kunnen realiseren en dat dit van invloed is op het tempo qua vernieuwing; het netto investeringspotentieel om te kunnen vernieuwen en verduurzamen neemt af.

De doordecentralisatie houdt alleen rekening met nieuwbouw/vervanging/renovatie van scholen conform het (oude) bouwbesluit 2012. Financiering van extra duurzaamheidswensen en ambities vanuit Rijk, gemeente en scholen a.g.v. het nieuwe bouwbesluit 2021 én het klimaatakkoord is niet meegenomen in het rekenmodel van de Doordecentralisatie. Raad, burgers, leerlingen en ouders e.d. verwachten dit echter wel.

Nijmegen heeft als doelstelling om in 2045 een energie-neutrale stad te zijn. Om dit te bereiken is onder meer in de Warmtevisie bepaald dat de gebouwde omgeving aardgasvrij is in 2045. Tevens zijn we gebonden aan het Klimaatakkoord.

In het Klimaatakkoord van 2019 is vastgelegd dat in 2050 gebouwen nog maar 5% CO₂ mogen uitstoten t.o.v. 1990. Het klimaatakkoord van 2019 ging uit van 50% CO₂ reductie in 2030. De dit jaar aangenomen Europese Klimaatwet heeft de doelstelling voor 2030 verhoogd tot 55%.

Om deze zeer forse vermindering te halen moet het gebruik van fossiele brandstoffen vergaand worden gereduceerd. Ditzelfde geldt ook voor het grondstoffen gebruik. In 2030 moet dit gehalveerd zijn t.o.v. 2017, in 2050 moet de bouw volledig circulair zijn. Dit is een flinke uitdaging en vraagt van ons allen ook een andere houding en bewustwording.

De verwachting is dat het Klimaatakkoord vertaald gaat worden in wetgeving. Met andere woorden: het bouwbesluit zal verder worden aangepast c.q. worden verscherpt naar ENG (Energie Neutraal Bouwen). In combinatie met de reeds (landelijk) aangescherpte bouwbesluiten (BENG per 1-1-2021, gasloos bouwen, nieuwe ventilatienormen bij scholen a.g.v. corona), waarvoor geen (structurele) extra middelen zijn gekomen, en omdat de bouwrijzen exponentieel harder zijn gestegen dan de reguliere inflatie van de DDC-vergoeding, ligt de toekomstige financiering van de onderwijshuisvesting landelijk, en dus ook in Nijmegen, onder zware druk.

Vanwege de evaluatie van de doordecentralisatie onderwijshuisvesting hebben we samen met de schoolbesturen gedegen onderzoek gedaan en stuiten we, als een van de eerste gemeenten, daarbij op genoemde dilemma's. Vanwege de te maken nieuwe afspraken tussen gemeente en schoolbesturen kunnen we deze dilemma's niet voor ons uitschuiven.

Uit het Interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) Onderwijshuisvesting funderend onderwijs '*Een vak apart: een toekomstbestendig onderwijshuisvestingsstelsel*' komt naar voren dat er landelijk € 700 miljoen per jaar extra nodig is om te voldoen aan de verduurzamingsopgave van de schoolgebouwen (Bron: IBO, blz 37/38).

Een grove benadering is dat Nijmegen ongeveer 1% van het landelijk totaal behelst; dit komt daarmee voor Nijmegen ruwweg op € 7 miljoen per jaar. Grote vraag hierbij is of het Rijk de hiervoor benodigde extra middelen beschikbaar stelt.

Tweede kamer leden zijn hierover op 21 december 2021 per brief geïnformeerd door de minister van OCW middels een beleidsreactie op IBO-onderzoek onderwijshuisvesting. Hierin geeft de minister aan dat schoolbesturen en gemeenten landelijk staan aan een vooravond van een grootschalige vervangingsoperatie in de scholenbouw. Om daarbij te kunnen voldoen aan gezondheidsrichtlijnen (ventilatie, binnenklimaat), onderwijskundige ontwikkelingen (inclusie, kansengelijkheid) en klimaatdoelstellingen (klimaatakkoord, energiebesparing) zullen aanvullende investeringen nodig zijn.

Wij hebben Kenniscentrum Ruimte-OK gevraagd om dit specifiek voor Nijmegen in beeld te brengen. Dit heeft geresulteerd in 2 scenario's¹:

Scenario 1: Voldoen aan DDC-overeenkomst

Voldoen aan de huidige DDC overeenkomst met ongewijzigde afspraken. Dit betekent dat vernieuwde scholen enkel hoeven te voldoen aan de huidige energie- en bouwwetgeving (BENG per 1-1-2021). Alle scholen worden in 40 jaar vernieuwd naar de huidige energie- en bouwwetgeving en de jaarlijkse DDC-vergoeding blijft hetzelfde. Met dit scenario handelen wij in Nijmegen strijdig met de gemaakte afspraken in het Klimaatakkoord. De consequentie is dat er op een later moment (bij het verwerken van het Klimaatakkoord in wet- en regelgeving) een inhaalslag gedaan moeten worden. Deze inhaalslag zal waarschijnlijk kostbaarder zijn omdat er niet op geanticipeerd is. In feite schuiven we in dit scenario het probleem een paar jaar vooruit en hebben we in 2050 meer moeten investeren.

Scenario 2: Voldoen aan DDC-overeenkomst + voldoen aan klimaatdoelstellingen klimaatakkoord.

Dit scenario brengt de consequenties in beeld als alle scholen worden aangepakt op de doelstellingen zoals vastgelegd in het Klimaatakkoord (ENG). Dit betekent dat niet alleen de nog te vernieuwen scholen gaan voldoen aan het afspraken van het klimaatakkoord, maar tevens ook de scholen die reeds binnen de DDC zijn vernieuwd/ vervangen.

Op basis van de gemaakte modelmatige doorrekening wordt zichtbaar wat de financiële gevolgen zijn van de invoering van BENG per 1-1-2021 én de doelstellingen uit het Klimaatakkoord. Deze berekeningen zijn gebaseerd op aannames conform het model van het landelijk kenniscentrum Ruimte Ok.

	CO2-reductie in 2050	Totale kosten tot 2050	Kosten per jaar tot 2050
DDC-scholen			
Scenario 1	40%	€ 199 miljoen	€ 6,6 miljoen
Scenario 2	95%	€ 372 miljoen	€ 12,4 miljoen
Niet-DDC-scholen			
Scenario 1	40%	€ 45 miljoen	€ 1,5 miljoen
Scenario 2	95%	€ 56 miljoen	€ 1,9 miljoen
Totaal DDC + Niet-DDC:			
Scenario 1	40%	€ 244 miljoen	€ 8,1 miljoen
Scenario 2	95%	€ 428 miljoen	€ 14,3 miljoen

Scenario 1 gaat uit van de huidige situatie. De vraag is nu hoeveel van de totaal berekende kosten worden door de jaarlijkse DDC-vergoeding gedekt?

¹ Bron: "Financiële doorrekening verduurzaming schoolgebouwen Nijmegen (versie 24-12-21) van kenniscentrum Ruimte-OK

Uit een eerste analyse van de jaarlijkse uitgaven van schoolbesturen blijkt dat de beschikbare investeringsruimte bij schoolbesturen steeds kleiner wordt. Reden hiervoor is dat de indexering van de rekenvergoeding achterblijft bij de kostenstijgingen van de scholen(ver)bouw. Vooral voor schoolbesturen met een oud gebouwenbestand vormt dit in toenemende mate een probleem.

Een eerste vingeroefening laat zien dat er jaarlijks ca. € 2,3 miljoen of wel € 69 miljoen in totaal tot 2050 beschikbaar is voor het vernieuwen van de restant schoolgebouwen (ca. 16% van de jaarlijkse DDC-vergoeding, gebaseerd op de cijfers over 2019). Dit bedrag is inzetbaar voor aangaan nieuwe investeringen in de huisvesting en afdekking van risico's (bijvoorbeeld extra kosten bij asbest en- of tegenvallende bouwprestaties bij gebruik nieuwe technologieën).

De overige kosten van de DDC-vergoeding (gebaseerd op de cijfers over 2019) worden besteed aan vaste kapitaallasten over reeds gedane investeringen in de huisvesting (49%), belastingen (OZB) en heffingen (15%), verzekeringen en schades (2%), advieskosten (1%) als ook de huur voor bewegingsonderwijs (4%), tijdelijke huisvesting (7%) en huur onderwijsruimten van doorgedecentraliseerde leerlingen die gehuisvest zijn in gemeentelijke gebouwen (6%).

Hieronder een samenvattend eindoverzicht per scenario voor de DDC-scholen:

DDC-scholen	Scenario 1	Scenario 2
Investeringsbehoefte p/jr	€ 6,6 miljoen	€ 12,4 miljoen
<u>Investeringsruimte p/jr</u>	<u>€ 2,3 miljoen</u>	<u>€ 2,3 miljoen</u>
Tekort	€ 4,3 miljoen	€ 10,1 miljoen

Het verschil tussen scenario 1 en 2 (€ 10,1 - € 4,3 = € 5,8 miljoen per jaar) toont het feitelijke tekort aan financiële dekkingsmiddelen voor de verduurzamingsopgave uit het Klimaatakkoord.

De doorrekening maakt duidelijk dat de huidige DDC vergoeding niet bedacht is op de verduurzamingsopgave vanuit het Klimaatakkoord 2050. Dit is geen vrijblijvende opgave.

Dit bedrag kun je zetten tegen de eerder genoemde landelijke rekensom van ca. € 7,0 miljoen voor Nijmegen. Dit lager bedrag wordt veroorzaakt door het succes van de doordecentralisatie. Landelijk ligt het vervangingstempo op 1,33% (jaarlijkse vervanging 125 van totaal 9.300 gebouwen). Voor Nijmegen ligt het huidige vervangingstempo op 3,53% (jaarlijkse vervanging 2,4 van de 68 DDC schoolgebouwen). Dit is dus aanzienlijk hoger dan landelijk.

Naast landelijke reparatie is het ook mogelijk op gemeentelijk niveau keuzes te maken. Om het tekort aan dekkingsmiddelen op te vangen kan worden besloten om de ambitie/ doelstellingen te verlagen en/of kan er extra DDC-vergoeding beschikbaar worden gesteld. Hierbij merken wij op dat in scenario 1, het voldoen aan de huidige DDC-overeenkomst, er al een tekort is (€ 4,3 miljoen per jaar) om te voldoen aan de afgesproken verplichtingen. Bovendien wordt in dit scenario niet voldaan aan de gemaakte afspraken in het

Klimaatakkoord. Daarmee zouden we het probleem in feite een aantal jaren ‘vooruit schuiven’.

Vraagstelling aan de Raad:

Voorafgaande aan het afsluiten van de privaatrechtelijke overeenkomsten doordecentralisatie onderwijshuisvesting met de schoolbesturen op 20 december 2007 en de herijking van deze overeenkomsten op 15 juni 2016 is er een inhoudelijk kader door uw raad vastgesteld.

Gezien bovenstaande problematiek zijn wij van mening dat het inhoudelijk en financieel kader voor de toekomst niet meer houdbaar is.

Op grond van artikel 169, vierde lid van de Gemeentewet, stellen wij de raad in de gelegenheid om uw wensen en bedenkingen te uiten over het voldoen aan ‘t Klimaatakkoord 2050 in combinatie met de afgesproken ambities en de beschikbare financiële middelen.

Wij vragen de raad kennis te nemen van de inhoudelijke en vooral financiële dilemma’s en het college oplossingsrichtingen mee te geven in de bespreking met de schoolbesturen en de landelijke overheid en wij verzoeken u deze keuzes mee te nemen in de voorbereiding van de aankomende bestuursperiode.

De opgave voor de nieuwe bestuursperiode en de schoolbesturen is om voor minimaal de komende 5 jaar (tot de nieuwe evaluatie) inclusief een doorkijk voor de lange termijn het tempo m.b.t. vernieuwing onderwijshuisvesting vast te houden met bijbehorende extra financiële middelen óf de ambitie te verlagen met bijbehorend financieel kader.

Vooraf het PO en SO verdient de komende bestuursperiode extra aandacht. Hierbij merken wij op dat de makkelijke locaties (het “laaghangend fruit”) inmiddels gerealiseerd zijn en nu volgen de complexere vraagstukken. Het PO had daarnaast in de afgelopen 14 jaar de opgave om nieuwe scholen te realiseren in Nijmegen-Noord. Deze noodzakelijke opgave hebben zij opgepakt. Deze investeringen maken het nu moeilijker om naast genoemde dilemma’s ruimte te vinden om bestaande onderwijshuisvesting te vernieuwen.

Ad. 2. Actualisatie convenant prestatieafspraken: voornemen het kader voor spreiding van scholen in het primair onderwijs te verruimen.

Door de gemeente en de schoolbesturen zijn een aantal afspraken gemaakt over de prestaties op onderwijsgebied in relatie tot maatschappelijke ontwikkelingen. Deze afspraken zijn opgenomen in het convenant prestatieafspraken onderwijs d.d. 18 december 2007.

Het convenant prestatieafspraken is toe aan een update om deze toekomst bestendig te maken. Vooral de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen in het Primair Onderwijs (PO) om in elke wijk één volwaardige onderwijsvoorziening in stand te houden schuurt nu een aantal PO-scholen onder of tegen de opheffingsnorm zitten. Ons voornemen is om PO besturen meer ruimte te geven in de spreiding van scholen in een stadsdeel. Hoe fijnmaziger de spreiding, hoe knellender uiteraard het financieel kader voor de schoolbesturen PO, gezien de opgave die er ligt.

Op dit moment is ook een evaluatie van het gemengde scholenbeleid gaande, waarin onder meer afspraken worden gemaakt over leerlingenplafonds. De concrete afspraken m.b.t. aanpassing leerlingenplafond moeten straks landen in de overeenkomst van centrale aanmelding op basis van de evaluatie gemengde scholenbeleid. Het convenant is het kader op basis waarvan deze afspraken met de schoolbesturen worden gemaakt.

Kanttekening bij modelmatige berekeningen scenario's:

De berekeningen van de scenario's zijn gebaseerd op een modelmatige benadering en geven op hoofdlijnen een algemene tendens weer. De uitwerking zal per schoolbestuur verschillen en voor ieder gebouw anders kunnen uitpakken. In de doorrekening is geen rekening gehouden met een toename of afname in vierkante meters als gevolg van groei-krimp. Met oog op toekomstige investeringen kan het wenselijk zijn om de aanwezige overcapaciteit in het basisonderwijs terug te dringen. Voor een daadwerkelijk inzicht op gebouwniveau zal een verdiepingsslag moeten plaatsvinden. Meer inzicht in het daadwerkelijk gemeten energieverbruik gaat daarbij helpen. Daarnaast is voor een juist inzicht in het verloop van het genoemde investeringsruimte per schoolbestuur het nodig inzicht te hebben in de vrijval van kapitaallasten en het tempo waarin nieuwe investeringen voor het desbetreffende schoolbestuur gaan plaatsvinden. Met deze modelmatige benadering is daar nog niet in voorzien.

Vervolg

Gezamenlijke landelijke lobby voor meer middelen onderwijshuisvesting.

Uit het nieuwe landelijke coalitieakkoord blijkt dat er nog geen extra geld komt naar het gemeentefonds voor onderwijshuisvesting.

Met de brief van de minister van OCW op 21 december 2021 ligt er nu wel een erkenning dat er grote opgave ligt van een grootschalige vervangingsoperatie in de scholenbouw. Enig zicht op het vele extra geld dat hiervoor nodig is, staat niet in de brief.

Het gezamenlijk (gemeenten en schoolbesturen) lobbyen naar aanvullende investeringen moet hoog op de agenda komen.

Ad 1. Voldoen aan 't Klimaatakkoord 2050 in combinatie met de afgesproken ambities en de beschikbare financiële middelen.

We vragen de raad om oplossingsrichtingen voor de geschetste dilemma's te geven en dit mee te nemen in de voorbereiding van de aankomende bestuursperiode. Op basis van deze resultaten kunnen wij de evaluatie DDC verder voortzetten en komen met een eindrapportage aangevuld met nieuwe DDC-afspraken.

Ad 2 Convenant Prestatieafspraken onderwijs: voornemen het kader voor spreiding van scholen in het primair onderwijs te verruimen.

Op basis van de wensen en bedenkingen van de raad zullen wij, samen met de schoolbesturen, een nieuw (geactualiseerd) convenant prestatieafspraken onderwijs maken. Hierna vragen wij de doorgedecentraliseerde scholen het convenant prestatieafspraken onderwijs 2020, gelijktijdig met de nieuwe DDC-afspraken, te ondertekenen en zullen wij het convenant ter besluitvorming aanbieden aan ons college.

Tevens gaan we nu de niet-doorgedecentraliseerde schoolbesturen benaderen met de vraag of zij hierbij willen aansluiten.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

mr. drs. A.H. van Hout
gemeentesecretaris

drs. H.M.F. Bruls
Burgemeester

Aan het college van burgemeester en wethouders van de
gemeente Nijmegen

Datum 9 maart 2022
Betreft Wensen & Bedenkingen over de tussentijdse
evaluatie doordecentralisatie
onderwijshuisvesting

Geacht college,

Met uw brief van 25 januari 2022 heeft u de gemeenteraad in staat gesteld om wensen & bedenkingen kenbaar te maken over het voldoen aan het klimaatakkoord 2050 in combinatie met de afgesproken ambities en beschikbare financiële middelen. Ook heeft u de raad gevraagd om kennis te nemen van de inhoudelijke en financiële dilemma's en het college oplossingsrichtingen mee te geven voor de besprekingen met de schoolbesturen en de landelijke overheid.

De gemeenteraad heeft kennis genomen van uw brief en heeft gemeend wensen en bedenkingen kenbaar te maken aan u over dit onderwerp. In zijn vergadering van 9 maart 2022 heeft de raad besloten de volgende wensen en bedenkingen mee te geven aan uw college.

1. De gemeenteraad spreekt de wens uit om de ambitie vast te houden om te voldoen aan het Klimaatakkoord 2050. Met het laten varen van die ambitie, schuiven we het probleem voor ons uit en zijn de gevolgen – waaronder kosten! - op de lange termijn niet te overzien. Milieueisen zullen in de gebouwde omgeving immers eerder strenger dan soepeler worden. Bovendien hebben we het over de omgeving waarin kinderen hun dag doorbrengen. Zij verdienen een toekomstbestendige omgeving waarin duurzaamheid ook een educatieve functie heeft. Scholen hebben een voorbeeldrol voor de leerlingen.
2. De gemeenteraad spreekt de wens uit dat het college samen met zoveel mogelijk andere gemeenten - en liefst namens de VNG - zowel de minister

Postadres

Gemeente Nijmegen
BM50
Postbus 9105
6500 HG Nijmegen

Bezoekadres

5.1.2e
6511 PP Nijmegen

T 5.1.2e
nijmegen.nl

Contactpersoon

5.1.2e
5.1.2e @nijmegen.nl
T 5.1.2e

Ons kenmerk

E22.000448

Bijlage(n)

Bijgevoegd: Ja

van OCW als de minister voor Klimaat een brandbrief stuurt over de financiële nood die bij alle scholen ontstaat door de verduurzamingsopgave. Nijmegen is het aan haar stand als koploper verplicht om daarin het voortouw te nemen. Dit is daarvoor hét moment, omdat er nu eindelijk landelijke erkenning is voor de financiële uitdaging die de verduurzamingsopgave met zich meebrengt voor alle schoolgebouwen in Nederland.

3. De gemeenteraad spreekt de blijvende wens uit dat elk kind in de eigen wijk naar school kan of in elk geval op veilige (!) loop- of korte fietsafstand van een basisschool woont.
4. De gemeenteraad spreekt de bedenking uit dat er te veel onzekerheden zitten in toekomstig landelijk beleid - én middelen! - om rigoureuze maatregelen te nemen zoals afwijken van het klimaatakkoord en het sluiten van scholen.
5. De gemeenteraad spreekt de wens uit dat, gezien de klimaatcrisis, de klimaatambities versneld en eerder dan in 2050 moeten worden behaald en dat elke mogelijkheid om die versnelling te bereiken wordt aangegrepen.
6. De gemeenteraad spreekt de wens uit dat het college onderzoekt of de tekorten (mede) kunnen worden gedekt middels (Europese) fondsenwerving.
7. De gemeenteraad spreekt de wens uit dat alle nieuwbouw van scholen natuur inclusief, circulair en duurzaam/klimaat adaptief wordt gebouwd (lees: klimaatbestendig, circulair, met groendaken en/of –wanden, zonnepanelen, zonneboilers, warmtepompen, materialenpaspoorten en/of opslag van water), juist om hogere kosten in de toekomst te voorkomen en om klimaatadaptatie.
8. De gemeenteraad spreekt de wens uit dat op schoolpleinen en in de openbare ruimte rond scholen zoveel mogelijk bomen worden aangeplant (in duurzame groeiplaatsen), bestaand groen te behouden (of waar echt niet kan te herplanten) en de ecologische waarde te vergroten, ten goede voor de biodiversiteiten de voorkoming van klimaatverandering en alle nadelige bijwerkingen.

9. De gemeenteraad spreekt de wens uit dat bij de bouw of renovatie van schoolgebouwen het participatieproces met omwonenden goed en naar tevredenheid wordt vormgegeven.

De raad der gemeente Nijmegen

drs. S.J. Ruta
Raadsgriffier

drs. H.M.F. Bruls
burgemeester

Overzicht wensen en bedenkingen **“Tussentijdse terugkoppeling Evaluatie Doordecentralisatie Onderwijshuisvesting”**

(Politieke Avond d.d. 9 maart 2022)

ALGEMENE OPMERKING

- Het overzicht met wensen en bedenkingen inclusief de steun per fractie wordt tevens op de website geplaatst zodat geïnteresseerden hiervan kennis kunnen nemen.
- Wensen en bedenkingen die door een raadsmeerderheid gesteund worden zullen ook opgenomen worden in de conceptversie van de wensen en bedenkingenbrief die voorligt ter besluitvorming.

WENSEN EN BEDENKINGEN

1. **De gemeenteraad spreekt de wens uit om de ambitie vast te houden om te voldoen aan het Klimaatakkoord 2050. Met het laten varen van die ambitie, schuiven we het probleem voor ons uit en zijn de gevolgen – waaronder kosten! - op de lange termijn niet te overzien. Milieueisen zullen in de gebouwde omgeving immers eerder strenger dan soepeler worden. Bovendien hebben we het over de omgeving waarin kinderen hun dag doorbrengen. Zij verdienen een toekomstbestendige omgeving waarin duurzaamheid ook een educatieve functie heeft. Scholen hebben een voorbeeldrol voor de leerlingen.**

Gesteund door; GroenLinks, PvdD, D66, SP, VVD, , CDA, 50PLUS

Niet gesteund door; -

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

2. **De gemeenteraad spreekt de wens uit dat het college samen met zoveel mogelijk andere gemeenten - en liefst namens de VNG - zowel de minister van OCW als de minister voor Klimaat een brandbrief stuurt over de financiële nood die bij alle scholen ontstaat door de verduurzamingsopgave. Nijmegen is het aan haar stand als koploper verplicht om daarin het voortouw te nemen. Dit is daarvoor hét moment, omdat er nu eindelijk landelijke erkenning is voor de financiële uitdaging die de verduurzamingsopgave met zich meebrengt voor alle schoolgebouwen in Nederland.**

Gesteund door; GroenLinks, D66, SP, VVD, CDA, PvdD, 50PLUS

Niet gesteund door; -

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

3. **De gemeenteraad spreekt de blijvende wens uit dat elk kind in de eigen wijk naar school kan of in elk geval op veilige (!) loop- of korte fietsafstand van een basisschool woont.**

Gesteund door; GroenLinks, D66, SP, VVD, CDA, PvdD, 50PLUS

Niet gesteund door; -

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

4. De gemeenteraad spreekt de bedenking uit dat het sluiten van een school onomkeerbaar is en de toekomstbestendigheid van een wijk ernstig schaadt.

Gesteund door; GroenLinks, SP

Niet gesteund door; D66, VVD, CDA, PvdD, 50PLUS

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

5. **De gemeenteraad spreekt de bedenking uit dat er te veel onzekerheden zitten in toekomstig landelijk beleid - én middelen! - om rigoureuze maatregelen te nemen zoals afwijken van het klimaatakkoord en het sluiten van scholen.**

Gesteund door; GroenLinks, SP, CDA, PvdD

Niet gesteund door; D66, VVD, 50PLUS

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

6. **De gemeenteraad spreekt de wens uit dat, gezien de klimaatcrisis, de klimaatambities versneld en eerder dan in 2050 moeten worden behaald en dat elke mogelijkheid om die versnelling te bereiken wordt aangegrepen.**

Gesteund door; PvdD, GroenLinks, D66, 50PLUS

Niet gesteund door; SP, VVD, CDA

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

7. De gemeenteraad spreekt de wens uit dat er bij nieuwbouw van scholen wordt ingezet op klimaatpositief bouwen, zodat op termijn de baten groter zijn dan de kosten.

Gesteund door; PvdD, GroenLinks, 50PLUS

Niet gesteund door; D66, SP, VVD, CDA

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

8. De gemeenteraad spreekt de wens uit dat het college de extra kosten zoveel mogelijk verhaalt op de Rijksoverheid, desnoods via een juridische procedure.

Gesteund door; PvdD, GroenLinks, CDA, 50PLUS

Niet gesteund door; D66, SP, VVD

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

9. **De gemeenteraad spreekt de wens uit dat het college onderzoekt of de tekorten (mede) kunnen worden gedekt middels (Europese) fondsenwerving.**

Gesteund door; PvdD, GroenLinks, D66, SP, CDA, 50PLUS

Niet gesteund door; VVD

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

10. **De gemeenteraad spreekt de wens uit dat alle nieuwbouw van scholen natuur inclusief, circulair en duurzaam/klimaat adaptief wordt gebouwd (lees: klimaatbestendig, circulair, met groendaken en/of –wanden, zonnepanelen, zonneboilers, warmtepompen, materialenpaspoorten en/of opslag van water), juist om hogere kosten in de toekomst te voorkomen en om klimaatadaptatie.**

Gesteund door; PvdD, GroenLinks, D66, CDA, 50PLUS

Niet gesteund door; SP, VVD

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

11. **De gemeenteraad spreekt de wens uit dat op schoolpleinen en in de openbare ruimte rond scholen zoveel mogelijk bomen worden aangeplant (in duurzame groeiplaatsen), bestaand groen te behouden (of waar echt niet kan te herplanten) en de ecologische waarde te vergroten, ten goede voor de biodiversiteiten de voorkoming van klimaatverandering en alle nadelige bijwerkingen.**

Gesteund door; PvdD, GroenLinks, D66, SP, CDA

Niet gesteund door; VVD, 50PLUS

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

12. **De gemeenteraad spreekt de wens uit dat bij de bouw of renovatie van schoolgebouwen het participatieproces met omwonenden goed en naar tevredenheid wordt vormgegeven.**

Gesteund door; PvdD, GroenLinks, D66, SP, CDA

Niet gesteund door; VVD, 50PLUS

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

13. **De gemeenteraad spreekt de wens uit dat het leerlingenplafond voor grote scholen verlaagd wordt, indien de demografische ontwikkelingen in de wijk daartoe aanleiding geven dan wel er sprake van is dat grote scholen leerlingen wegtrekken uit kleine wijk scholen die daardoor onder de opheffingsnorm dreigen te komen.**

Gesteund door; SP, 50PLUS

Niet gesteund door; GroenLinks, D66, VVD, CDA, PvdD

Geen reactie ontvangen; Stadspartij Nijmegen, PvdA, Gewoon Nijmegen, VoorNijmegen.NU

AanPO:

5.1.2e	Stichting Conexus
5.1.2e	Stichting St.Josephscholen
5.1.2e	Stichting R.K. Onderwijs Lent
5.1.2e	Stichting Pallas
5.1.2e	Stichting Chr. Basisschool de Klokkenberg

SQ:

5.1.2e	Onderwijsgroep Punt Speciaal (=oud Metander)
5.1.2e	Stichting Entrea
5.1.2e	Stichting Kentalis Onderwijs

VO:

5.1.2e	@voCampus
5.1.2e	Stichting Praktijkonderwijs Regio Nijmegen
5.1.2e	Stichting Voortgezet Montessori Onderwijs Nijmegen e.o.
5.1.2e	Stichting voor Voortgezet Vrije Schoolonderwijs

Gemeente:

Mevr. G. Visser	Wethouder onderwijs
dhr. N. Vergunst	Wethouder grondbeleid
5.1.2e	Manager bureau jeugd en gezin
5.1.2e	Projectontwikkelaar
5.1.2e	Medewerker onderwijshuisvesting

Datum en tijd

31 augustus 2022, 16.00 tot 17.00 uur

Locatie

Stadhuis, kamer a0.18 Gebroeders van Lymborchzaal

Onderwerp

Bestuurlijk Overleg Onderwijshuisvesting : Evaluatie Doordecentralisatie - coalitieakkoord

Agenda

1. Welkom, opening en voorstelronde
2. Mededelingen en vaststellen agenda
3. Toelichting Coalitieakkoord m.b.t. onderwijshuisvesting
4. Vervolg Evaluatie Doordecentralisatie
5. W.V.T.T.K.
6. Sluiting

Ons Nijmegen

Stad van
iedereen

Coalitieakkoord
2022 | 2026

Nijmegen

Ons Stad van iedereen Nijmegen

**Coalitieakkoord
2022 | 2026**

Inhoud coalitieakkoord

4	In gesprek met de stad
8	Klimaat en biodiversiteit
12	Energie en warmtetransitie
18	Goed wonen en leven voor iedereen
26	Mobiliteit en bereikbaarheid
30	Binnenstad
32	Cultuur en erfgoed
36	Eerlijke kansen voor iedereen
40	Zorg en welzijn
44	Ondernemerschap en mismatch arbeidsmarkt
48	Financiën
58	Portefeuilleverdeling

In dit coalitieakkoord voor de periode 2022 – 2026 hebben wij de ambities van onze drie partijen bij elkaar weten te brengen én aan te vullen met ideeën van Nijmeegse organisaties en het belangrijkste: zoveel mogelijk Nijmegenaren. De wensen en ideeën die tijdens drie stadsgesprekken en via mijnkijkop@nijmegen.nl op tafel kwamen zijn terug te lezen in dit akkoord. Ten slotte hebben we ook de andere politieke partijen in de gemeenteraad uitgenodigd om input te leveren.

Het resultaat: een ambitieus en breed gedragen verhaal van een trotse en gastvrije stad die barst van het groen en van de cultuur en die vooral van iedereen is. Daarom blijven we praten en samenwerken met al die Nijmegenaren die samen met ons de stad nóg mooier, nóg groener en nóg eerlijker willen maken. Want onze geweldige stad is nooit ‘af’.

In dit akkoord beschrijven we alle nieuwe plannen die we hebben voor Nijmegen, bovenop de afspraken en het beleid dat er al ligt. Want we willen het leven in Nijmegen nog beter maken. Lees zelf maar.

**Dit is
Ons Nijmegen.
Stad van iedereen**

Quirijn Lokker
GroenLinks

Wendy Grutters
Stadspartij Nijmegen

Lusanne Bouwmans
D66

In gesprek met de stad

Uit de Stadsgesprekken:

“ Richt communicatie en participatie echt anders in dan hiervoor. Voorkom dat je alleen maar tegenover mensen staat, ga ernaast staan. Betrek mensen eerder. ”

“Mensen willen veel doen, maar voelen zich geen eigenaar, omdat er vaak gemeentelijk beleid in de weg lijkt te staan.”

Samenwerken met de stad

Afgelopen jaren hebben veel initiatieven van Nijmegenaren onze stad mooier, schoner, veiliger, duurzamer, groener en prettiger gemaakt. Daarom willen we met alle inspanningen op dit thema de samenwerking met onze inwoners, ondernemers en instellingen nog verder versterken. We voelen de verantwoordelijkheid om met elkaar invulling te geven aan het mandaat dat we via de gemeenteraadsverkiezingen van de inwoners van Nijmegen hebben gekregen. We zijn ons daarbij bewust van de beperkingen: de opkomst bij de verkiezingen en het vertrouwen in de politiek zijn - ook in Nijmegen - lager dan gehoopt. We hebben de ambitie om gedurende de gehele coalitieperiode vaker en op verschillende manieren in gesprek te zijn met de stad. En zo ruimte voor inspraak te organiseren en samen met inwoners ondernemers en organisaties de stad verder vorm te geven.

We zijn op zoek naar een nieuwe manier van werken, waarbij inwoners beter betrokken worden bij de besluitvormingsprocessen bij de gemeente. Zo willen we werken aan democratische vernieuwing. We werken namens onze inwoners aan Nijmegen op basis van vertrouwen, gelijkwaardigheid en nabijheid. Tijdens de formatie zijn we daarmee begonnen door het voeren van de Stadsgesprekken. Daar gaan we deze coalitieperiode mee door.

We hebben de ambitie de kwaliteit van het gesprek met de stad te vergroten. Dat doen we door vooraf duidelijke procedurele en inhoudelijke afspraken vast te leggen over de wijze waarop inwoners worden geïnformeerd over het proces, de inhoud, en de uitkomsten. En natuurlijk over de wijze waarop we het advies behandelen. We kiezen voor transparantie over de rol, het proces en de uitkomsten. Het initiatiefvoorstel Inwonersparticipatie zal als basis dienen voor hoe we de samenwerking met de stad vorm geven. We kiezen er op deze manier voor om van participatie een stevig nieuw programma te maken.

Niet iedereen gedijt even goed in de standaardsetting van een gesprek. We hebben oog voor de door ons moeilijk te bereiken doelgroepen. Daarom besteden we aandacht aan hoe we het gesprek

organiseren. We nodigen inwoners vaker uit via een steekproef uit de gemeentelijke basisadministratie om zo te komen tot een afgewogen vertegenwoordiging. En we zoeken ook naar andere vormen bijvoorbeeld door de inzet van games, visualisaties of simulaties. Zodat we tegemoet komen aan verschillende voorkeuren en verschillende stijlen en zo meer diversiteit krijgen in de inwoners die ons van hun beelden voorzien.

Met het invoeren van de Omgevingswet gaan we belangrijke stappen zetten in de participatieprocessen in het ruimtelijk domein. Maar ook op alle andere gebieden waarin overheid en inwoner met elkaar te maken hebben, gaan we onze inwoners vaker en beter betrekken. Denk hierbij aan het versterken van de directe participatie in het sociale domein. We stellen tot en met 2025 jaarlijks € 800.000 aan budget beschikbaar voor participatie en implementatie van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging (WKB) voor het bouwen. Onder de Omgevingswet maken we omgevingsplannen voor de hele stad die in de plaats komen van bestemmingsplannen. Ook willen we de bouwtaken (BRIKS) terughalen van de Omgevingsdienst naar de gemeente. In 2025 onderzoeken we hoeveel structurele middelen er verder nodig zijn in de uitvoering (inclusief participatie van Omgevingswet en WKB).

Mijnwijkplan

Wij gaan MijnWijkplan verder ontwikkelen waarmee we participatieplannen en ruimtelijke initiatieven in de stad met elkaar delen. Niet alleen kunnen inwoners hun initiatieven delen, ook bieden wij onze plannen actief op Mijnwijkplan aan om te toetsten bij de inwoners. Mijnwijkplan wordt hiermee het digitaal platform waarop inwoners alle ruimtelijke initiatieven kunnen bekijken, er alle nodige informatie over vinden en erover meedelen en meepraten. We stellen daar in eerste instantie € 25.000 voor beschikbaar.

Uitdaagrecht

Nijmegenaren krijgen het recht om de gemeente uit te dagen als zij denken dat ze een taak beter kunnen uitvoeren dan de gemeente. Hiermee krijgen inwoners meer regie op bijvoorbeeld het organiseren van zorg of het beheer van groen in hun buurt. We verwachten niet dat alle initiatieven een professioneel karakter hebben. Daarom bewegen we mee met hoe de initiatiefnemers het willen doen. We vinden het belangrijk dat het initiatief “eigendom” blijft van de inwoners. Voor gemeentelijke ondersteuning, toewijzing en samenwerking worden er wel minimale eisen van kwaliteit, continuïteit, inclusiviteit en verantwoording opgesteld.

Inwonersberaad

We zoeken naar een goede combinatie van praten en stemmen. We willen tussen dit coalitieakkoord en de volgende verkiezingen meer en beter in contact zijn. Een van de instrumenten die ons kan helpen is het inwonerberaad. Dit zetten we in op een aantal relevante, urgente en afgebakende thema's. Inwoners worden geselecteerd door representatieve loting en kunnen deelnemen op eigen initiatief. Met hen gaan we in gesprek op voet van gelijkheid, begeleid door onafhankelijke procesbegeleiders en deskundigen. Het inwonersberaad geeft ons advies waardoor we nieuwe inzichten

krijgen. Maar ook andere vormen kunnen worden uitprobeerdd, zoals bijvoorbeeld een preferendum over de onderwerpkeuze of over welke voorkeur er is voor verschillende opties. Bij een referendum kunnen Nijmegenaren kiezen uit meerdere opties, die mede door andere inwoners zijn bedacht, voorafgaand aan het opstellen van een raadsvoorstel.

Digitale agenda

Digitalisering biedt kansen om de dienstverlening aan de stad te verbeteren en kansen te benutten. We gaan extra inzetten op deze vaardigheden en ontwikkelingen in de gemeentelijke organisatie. Tegelijkertijd kan digitalisering ook leiden tot een digitale kloof, ongelijkheid of veiligheidsvraagstukken.

We willen een betrouwbare overheid zijn die de Nijmegenaar centraal zet. We zetten daarom niet in op meer digitaliseren, maar vooral op beter digitaliseren. We hebben daarbij nadrukkelijk aandacht voor de inwoner die niet digitaal vaardig is. Daarom blijven we altijd een niet-digitaal alternatief bieden in onze dienstverlening. Voor het verhogen van de cyberveiligheid van onze systemen is een jaarlijkse investering nodig van €163.000, oplopend tot €480.000 per jaar in 2025.

Dienstverlening

De dienstverlening aan onze inwoners moet klantvriendelijk, van deze tijd en toekomstbestendig zijn. We willen dat alle Nijmegenaren kunnen meedoen en kunnen vertrouwen op veilige, ethische en efficiënte dienstverlening en gegevensverwerking door de gemeente Nijmegen. Ook willen we dat Nijmegenaren meer grip krijgen op hun eigen digitale identiteit(en) en persoonsgegevens. Daarom gaan we IRMA gebruiken om de dienstverlening te verbeteren, zonder dat er onnodig persoonsgegevens worden gebruikt. Met IRMA kunnen gebruikers

zelf hun inloggegevens beheren. Zo laten gebruikers alleen die dingen van zichzelf zien die nodig zijn voor bijvoorbeeld een subsidieaanvraag. Voor het verbeteren van de dienstverlening voegen we jaarlijks € 500.000 toe. Voor het invoeren van IRMA als digitale identiteitsvoorziening voegen we eenmalig €250.000 toe; en jaarlijks € 20.000 voor de extra uitlevering van BRP-gegevens aan IRMA.

Regionale samenwerking

We werken op veel gebieden samen met de andere gemeenten in onze regio, aan opgaven die we

gezamenlijk beter kunnen aanpakken dan iedere gemeente apart. Onder andere voor het maken van de Regionale Energiestrategie (RES), op het gebied van openbaar vervoer, duurzaamheid, economische ontwikkeling en verstedelijking in de Groene Metropoolregio, op onderdelen van de Wmo- en jeugdhulp en ict met het Rijk van Nijmegen, in de Veiligheidsregio en de Euregio. De afgelopen jaren is de regionale samenwerking versterkt en zijn er goede resultaten bereikt, zoals bijvoorbeeld de Woondeal en de RES. Die lijn willen we doorzetten.

We willen vaker en op verschillende manieren in gesprek zijn met de stad.

Klimaat en biodiversiteit

Uit de Stadsgesprekken:

“Mijn idee over Nijmegen is dat het mij een goed idee lijkt om Nijmegen nóg groener te maken met veel fruitbomen, en meer vlinderstruiken e.d. voor de insecten, zodat mensen gratis fruit kunnen plukken.”

8

Klimaat, groen en biodiversiteit

De negatieve effecten van klimaatverandering komen sneller dan verwacht. We zien de gevolgen nu al in onze stad. We zetten alle zeilen bij voor deze urgente opgave. We nemen maatregelen om te komen tot een klimaatbestendige stad. Zodat we hitte-stress verminderen en voorbereid zijn op periodes van droogte en wateroverlast. Ook creëren we meer natuur, zodat meer verschillende soorten planten en dieren zich in de stad thuis voelen. Maatregelen op openbaar én privaat terrein zijn nodig.

Klimaatadaptatie

De tijd dringt. We komen snel met een strategie en uitvoeringsplan voor klimaatadaptatie. We geven prioriteit aan gebieden met wateroverlast en aan stenige plekken, zoals de binnenstad, het stationsgebied en in de wijken rondom het stadscentrum. Hier is meer kans op extreme hitte. Klimaatbestendigheid wordt een vast uitgangspunt bij ruimtelijke projecten en het beheer in onze groeiende stad. Dat doen we door bijvoorbeeld te kiezen voor meer groen, meer schaduw en een betere waterberging. Hiervoor is een investering nodig van € 1,7 miljoen per jaar. We proberen de geldstromen slim te bundelen, zoals bijvoorbeeld is gebeurd bij de vernieuwing van de Jerusalembuurt.

Stimuleren biodiversiteit en ecologisch verantwoord beheer

We stimuleren de biodiversiteit door het groen in onze stad en de verbindingen daartussen te behouden, te versterken en te beschermen. Het gaat niet alleen om de hoeveelheid groen, maar ook om de kwaliteit, de soortenrijkdom en de aantrekkelijkheid voor insecten. We werken daarom alleen met inheems en gifvrij plantgoed. We stellen een visie met actieplan op voor biodiversiteit. We hanteren hierbij de 3 – 30 – 300 regel als streven. Dit betekent:

- Dat je vanuit elk huis zicht hebt op 3 bomen;
- Dat elke wijk bij voorkeur 30% schaduw heeft van bomen;
- En dat iedereen binnen 300 meter een park of ander groen gebied kan bereiken.

We gaan de toolbox natuurinclusief bouwen uitbreiden naar alle nieuwbouwprojecten in de stad; tot nu toe deden we dat alleen in de Waalsprong. We komen tenslotte met een voorstel voor een compensatieregeling als een leefgebied voor belangrijke soorten dieren en planten plaats moet maken voor ruimtelijke ontwikkeling.

1000 bomen per jaar

We planten meer bomen dan we eerder van plan waren. We zetten de komende vier jaar in op 1000 nieuwe bomen per jaar. Hiervoor is in totaal een extra budget nodig van € 4 miljoen. We geven prioriteit aan nieuwe bomen met hoge kwaliteit in versteende wijken en gebieden in de bestaande stad. We zorgen voor een verbetering van de groeiplaatsen en benutten kansen om het ecologisch beheer verder te verbeteren.

Vergroenen van de openbare ruimte, voortuinen en private terreinen

In de openbare ruimte is onze ambitie: meer groen, minder verharding. Is verharding toch nodig? Dan kiezen wij liever voor klinkers dan voor asfalt. We gaan creatief om met vergroening in de openbare ruimte en op bedrijventerreinen, bijvoorbeeld bij kantoorpanden, bushokjes, vergroenen van de Waalkade of in de vorm van verticaal groen. Hiervoor reserveren we extra groenbudget van jaarlijks € 250.000.

Met alleen oplossingen in de openbare ruimte lukt het niet om klimaatbestendig te worden en de biodiversiteit te vergroten. Een groot deel van de stad

9

is eigendom van private partijen. Inwoners, bedrijven en organisaties in de stad zijn nodig om de opgave te realiseren. We pakken een grotere rol in het stimuleren van acties van inwoners. We gaan inwoners helpen hun private terrein te vergroenen. We zetten daarom de succesvolle campagnes van Operatie Steenbreek voort. Het streven is om

jaarlijks tenminste 100.000 tegels te vervangen door groen en minimaal 100 regenpijpen af te koppelen. We evalueren de subsidieregeling voor groendaken en verbeteren deze als dat nodig is. Ook gaan we door met het ondersteunen van (nieuwe) initiatieven voor volkstuinen en stadslandbouw.

Luchtkwaliteit

We streven naar een veilige en gezonde leefomgeving voor onze inwoners. Luchtkwaliteit is een belangrijk thema. We gaan door met de maatregelen uit het Uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit en zetten zo concrete stappen om vervuiling door wegverkeer, binnenvaart, industrie en houtrook te verminderen. We leggen de nadruk op schonere industrie en zoeken naar meer manieren om de industrie schoner te laten produceren.

Nijmegen West

Dit geldt in het bijzonder voor Nijmegen West. We ontwikkelen voor het gebied rondom de Energieweg een visie, waarmee we de negatieve impact van bedrijven op de leefomgeving willen verminderen. Bijvoorbeeld door te kiezen voor lichtere vormen van industrie en watergebonden bedrijvigheid.

Ondertussen gaan we de uitstoot van bedrijven vaker meten en zien we samen met de Omgevingsdienst toe op de naleving van wet- en regelgeving. We vinden dat bedrijven binnen de normen moeten produceren. Een minimalisatie van de uitstoot van Zeer Zorgwekkende Stoffen en de inzet van de Best Beschikbare Technieken door bedrijven is van groot belang. Metingen aan de schoorsteen van bedrijven en de klachten van inwoners laten zien dat deze extra aandacht nodig is. Daar hoort ook bij dat we inzicht geven in de luchtkwaliteit op straatniveau. Een belangrijk deel van de opgave is om dit steeds samen met de bewoners uit de omliggende wijken te doen. We verkennen ten slotte langs verschillende sporen hoe we kunnen

komen tot een toekomstbestendige oplossing voor de locatie van de asfaltcentrale. Op korte termijn blijven we er samen met de Omgevingsdienst strikt op toezien dat het bedrijf binnen de normen produceert.

Om deze extra inzet waar te maken is structureel €100.000 nodig voor extra capaciteit en extra metingen. Om te borgen dat de Omgevingsdienst voor de milieutaken kan voldoen aan ons gemeentelijke Vergunningen-, Toezicht- en Handhavingsbeleid is structureel €500.000 nodig voor extra capaciteit en de uitvoering van het werkplan.

Zero emissie zones

Om de luchtkwaliteit te verbeteren is ook in Nijmegen gekozen voor de invoering van Zero emissie zones in 2025. In Nijmegen zijn drie zones vastgesteld: in het stadscentrum, Hof van Holland en Heijendaal. Hiervoor is al een investeringsbudget beschikbaar. Wij vinden het logisch om hiervoor in de planning aansluiting te zoeken bij het landelijke beleid. We zetten ons extra in voor de kleine MKB'ers die in de gebieden wonen, werken

of daar veel moeten zijn. Zodat zij de omslag kunnen maken naar schoner vervoer zonder onevenredige schade aan hun bedrijfsvoering. Dit doen we bijvoorbeeld door subsidie beschikbaar te stellen voor het aanschaffen van laadinfrastructuur.

Houtstook

Wij erkennen de problematiek die houtstook met zich meebrengt voor de gezondheid en luchtkwaliteit. Zeker bij ongunstige weersomstandigheden. Wij gebruiken de stookwijzer om inwoners te

informereren wanneer de omstandigheden ongunstig zijn om te stoken en vragen hen om de kachel dan uit te laten. Is er een stookalarm? Dan zorgen we dat dit signaal beter bij de bewoners terecht komt. Daarnaast blijven we het stoken van hout ontmoedigen: door voorlichting en bewustwording. Ook blijven we deelnemen aan landelijke pilots die kunnen bijdragen aan het verminderen van de negatieve gevolgen van houtstook.

We nemen maatregelen om te komen tot een klimaatbestendige stad.

Energie en warmte-transitie

12

Uit de Stadsgesprekken:

“Jongeren moeten nog een jaar of 60-70 door op deze aarde. Maar hoe gaan die jaren eruit zien met de dreigende klimaatverandering?”

Inwoners en bedrijven ondersteunen

Voor ons klimaat is het van groot belang om minder fossiele brandstoffen te gaan gebruiken. Bovendien is gas duur en de levering onzeker. Dat leidt tot financiële problemen. Mensen maken zich zorgen en willen aan de slag met de verduurzaming van hun woning of bedrijfspand. Dit bleek ook tijdens de stadsgesprekken, waarin het belang van de energietransitie vaak is genoemd. Niet iedereen kan dit zelf en er is een tekort aan installateurs. Als gemeente zijn we door het rijk verantwoordelijk gemaakt voor de opgave in de gebouwde omgeving. We willen betaalbare energie aan onze inwoners leveren. Vanuit die verantwoordelijkheid gaan we bewoners, bedrijven en organisaties ondersteunen om te verduurzamen.

Aanpak langs vier sporen

Met een meerjarige en projectmatige aanpak gericht op woonwijken en bedrijventerreinen zetten we in op de transitie naar duurzame, schone en betaalbare vormen van warmte en elektriciteit.

Dat doen we langs vier sporen:

- We helpen bewoners, bewonersinitiatieven en bedrijven om energie te besparen door te isoleren en willen zo energiearmoede voorkomen;
- We kiezen voor een projectmatige aanpak van de warmtetransitie;
- We stimuleren het duurzaam opwekken van energie;
- We leveren een bijdrage aan het oplossen van het tekort aan technisch personeel voor de energie- en warmtetransitie.

Energie besparen door te isoleren

We zetten extra in op het isoleren van woningen en andere panden. Wij geven in onze aanpak prioriteit aan huishoudens met het risico op energiearmoede. En aan het isoleren van woningen met de laagste energielabels. Door te isoleren wordt de energierekening én de co₂-uitstoot lager. We blijven bewoners en bedrijven met campagnes en collectieve acties stimuleren om energie, warmte en geld te besparen. We zoeken inwoners vaker op om ze te informeren en isolatie van hun huis te faciliteren. We willen dit ook aantrekkelijk maken voor

de doe-het-zelver in de eigen woning. We onderzoeken de mogelijkheden voor een subsidieregeling, bijvoorbeeld voor de aanschaf van isolatiemateriaal. Daarnaast zorgen we voor maatwerkadviezen aan particuliere bewoners en kleine MKB'ers. De komende drie jaar reserveren wij € 1.7 miljoen per jaar aan uitvoeringsbudget om besparing en isolatie bij bewoners en bedrijven te stimuleren.

Grootverbruikers

Wij vinden dat ook bedrijven hun verantwoordelijkheid moeten nemen om energie te besparen. Hiertoe zijn bedrijven die meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas verbruiken al wettelijk verplicht. We blijven bedrijven hierop controleren in samenwerking met de omgevingsdienst. We nemen maatregelen als bedrijven niet aan de wettelijke vereisten voldoen. Om onze aanpak richting bedrijven te verstevigen voegen we € 250.000 per jaar toe. We gaan met de tien bedrijven die de meeste energie en warmte verbruiken om tafel en gaan samen met hen op zoek om meer te doen dan de wet voorschrijft.

13

Projectmatige aanpak

De transitie naar andere vormen van warmte en energie is alleen haalbaar als we het samen met inwoners doen en als het betaalbaar is. De ambitie is om in 2045 energie-neutraal te zijn en de stad aardgasvrij te verwarmen.

10.000 woningen aardgasvrij

Dit pakken we projectmatig aan. We gaan de komende vier jaar aan de slag met acht concrete projecten, die samen goed zijn voor de warmte-transitie van 10.000 woningen. We kiezen voor projecten met gelijksoortige woningen en voor projecten met woningen in dezelfde wijk. De projecten voeren we in samenwerking met de wijk uit door bewoners laagdrempelig en actief te ondersteunen. Deze aanpak kost € 1,7 miljoen per jaar.

Investeren in warmtebronnen

Met het oog op de haalbaarheid is landelijke wetgeving leidend bij investeringen in nieuwe warmtebronnen. We verwachten hierover snel meer duidelijkheid. Per project onderzoeken we samen met betrokken partijen wat mogelijk is. Alleen als er zicht is op een warmtebron, leggen we de infrastructuur aan. Per project worden businesscases uitgewerkt en voorgelegd aan de gemeenteraad, zodat we maatwerk kunnen leveren in de extra investeringen die hiervoor nodig zijn. Tegelijkertijd volgen we innovatieve ontwikkelingen op het gebied van bijvoorbeeld geothermie en waterstof.

Op langere termijn kunnen dit aantrekkelijke bronnen zijn voor Nijmegen. Alle (duurzame) bronnen samen zijn op korte en lange termijn nodig om Nijmegen te voorzien van duurzame warmte. Ondertussen blijven we stevig inzetten op landelijke lobby om de nieuwste innovaties en kennis naar Nijmegen te halen.

Warmte-infrastructuur en warmtebedrijf

Als gemeente willen we zorgen voor een betaalbare warmte-infrastructuur voor onze inwoners. We zetten vaart achter het aanleggen van warmtenetten. Want vanaf 2026 mogen geen gasgestookte cv-ketels meer worden geïnstalleerd. Betaalbare en duurzame warmte is van groot publiek belang. We beschouwen het daarom als een nutsvoorziening. We kiezen voor twee oplossingsrichtingen:

- We investeren samen met andere publieke partijen in grote en kleine collectieve transportnetten. Hiermee kunnen we het publieke belang waarborgen: duurzaamheid, haalbaarheid en betaalbaarheid voor bewoners en ondernemers. We doen dit zonder winstbejag en met lange termijnrendement. We starten met collectieve publieke warmtelevering in de wijken Dukenburg en Winkelsteeg, omdat daar al een concrete warmtebron is. Daarnaast zien we het Stationsgebied en in het verlengde daarvan het Centrum en Bottendaal als logische vervolgprojecten, omdat hier sprake is van een mix van bestaande woningen en nieuwbouw.
- We ondersteunen bewonerscollectieven in de stad die zelf een andere duurzame warmteoplossing vinden.

De komende jaren zijn er forse investeringen nodig voor de warmtevoorziening. Wij vinden het belangrijk om mede investeerder te zijn om op die manier het publieke belang te waarborgen. Deze investeringen verdienen zich in principe voor het overgrote deel terug. Voor het onrendabele deel vragen we het rijk om bij te springen. Op dit moment

schatten we in dat wij de komende 8 jaar € 30 miljoen gaan investeren. Zoals eerder aangegeven gaan we ervan uit dat deze investering wordt terugverdiend. Er zal wel sprake zijn van enige aanloopverliezen. Bij elke investering zal een voorstel aan de raad worden gedaan waarin de financiële gevolgen opgenomen zijn.

Nijmeegs klimaatberaad

Het realiseren van de energie- en warmtetransitie is een proces van lange adem en vraagt om inzet

van vele partijen. Er is veel kennis en ervaring beschikbaar bij bewoners en ondernemers in de stad. In de stadsgesprekken hoorden we dat veel mensen bereid zijn om mee te denken over oplossingen in hun buurt, wijk of stad. We starten daarom met een Nijmeegs klimaatberaad, waar bewoners, bedrijven en instellingen elkaar kunnen ontmoeten en kunnen meedenken.

Duurzame energie opwekken

We grijpen alle mogelijkheden aan om duurzame elektriciteit op te wekken: we gaan op zoveel mogelijk daken zonnepanelen leggen.

Nieuwbouw maximaal benutten voor zonnepanelen

We willen dat op alle daken van nieuwe gebouwen - of dit nu woningen zijn, kantoren, bedrijven of maatschappelijk vastgoed - zonnepanelen komen. We onderzoeken wat de juridische mogelijkheden zijn om dit te verplichten en komen vervolgens met een voorstel om deze ambitie voor elkaar te krijgen. Hiervoor stellen we € 250.000 per jaar beschikbaar. Daarbij mag de betaalbaarheid voor goedkope koopwoningen niet onder druk komen te staan. Daarnaast voeren we de motie uit over aanpassing van de erfgoedverordening om eigenaren van monumenten meer mogelijkheden voor zonnepanelen te bieden. Regionaal zetten we in op de uitvoering van de vastgestelde Regionale Energiestrategie (RES).

We geven zelf het goede voorbeeld

We willen een energieneutrale organisatie worden. Daar hoort ook de realisatie van een energieneutrale en aardgasvrije vastgoedportefeuille bij met

een zo laag mogelijk energieverbruik en zo hoog mogelijke realisatie van duurzame energie. Om dit te bereiken gaan we op logische momenten aanpassingen en verbeteringen uitvoeren aan de gemeentelijke gebouwen om van het aardgas af te komen, energiebesparende maatregelen te nemen, energiemangement toe te passen en duurzame energie op te wekken. Om dit te bereiken is tot 2035 jaarlijks een extra krediet nodig van €1,4 miljoen. We dragen hier ook aan bij door te investeren in circulaire pilots en duurzame aanbestedingen. Ook laten we ons certificeren voor de CO2-prestatieladder.

Verduurzamen maatschappelijk vastgoed, schoolgebouwen en huurwoningen.

We willen sportclubs, onderwijsinstellingen en andere eigenaren van maatschappelijk vastgoed aansporen om te verduurzamen. Daarbij gaat het niet alleen om vastgoed dat bij ons in eigendom is, maar ook bijvoorbeeld van verenigingen. We

stellen hiervoor een budget van € 100.000 jaar beschikbaar. We vinden het van belang dat ook huurders het gebruik van gas kunnen verlagen. We gaan daarover met de woningbouwcorporaties in gesprek. Ook verkennen we met hen wat de mogelijkheden zijn om bij renovaties meer zonnepanelen te plaatsen en voor het gebruik van thuisaccu's.

Als gemeente hebben we de wettelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting in het primair en voortgezet onderwijs. In Nijmegen is deze zorgplicht in 2008 via de doordecentralisatie-overeenkomst grotendeels overgeheveld naar de schoolbesturen. Deze vergoeding houdt geen rekening met de duurzaamheidsambities van het nieuwe bouwbesluit uit 2021. De schoolbesturen geven aan dat de komende vijf jaar € 4,3 miljoen per jaar extra nodig is om in het afgesproken tempo scholen te blijven vernieuwen. Voor de uitvoering van de nog hogere ambities uit het Klimaatakkoord zijn nog eens vele miljoenen extra nodig. Wij vinden dat het de verantwoordelijkheid is van het rijk om deze middelen beschikbaar te stellen. We ondersteunen de schoolbesturen om hier samen met de VNG bij het rijk stevig op aan te dringen.

Actieve aanpak tekort op het elektriciteitsnet en laadinfrastructuur

Het aantal woningen neemt toe en er wordt steeds meer energie duurzaam opgewekt. Dit leidt tot een explosieve vraag en aanbod van elektriciteit, waardoor het gaat knellen op het elektriciteitsnet. Door netbeheerders wordt hard gewerkt om de capaciteit uit te breiden. We werken hiervoor actief samen met de netbeheerder. Waar mogelijk versnellen we vergunningprocedures. Ook brengen we in kaart wat de vraag is naar elektra en (slimme) laadvoorzieningen, zodat marktpartijen en netbeheerder aan de slag kunnen met de uitrol van de publieke laadinfrastructuur. De komende vier jaar zetten hiervoor € 100.000 extra in.

Steeds meer mensen en bedrijven stappen over op elektrisch vervoer. Hierdoor is er op steeds meer plekken in de stad behoefte aan laadinfrastructuur. We gaan meer elektrische laadpalen plaatsen en gaan hiervoor creatief om met de ruimte. Dat doen we bijvoorbeeld met innovatieve laadvoorzieningen, zoals het combineren van laadpalen en lantaarnpalen in nieuwbouwwijken. We stellen hiervoor tot en met 2025 jaarlijks een budget beschikbaar van € 300.000, vanaf 2026 wordt dit € 100.00 en een eenmalig investeringsbudget van € 500.000.

Waterstof in binnenvaart en industrie

We willen voorloper zijn door mogelijkheden op het gebied van groene waterstof te benutten. We denken hierbij vooral aan mogelijkheden voor de binnenvaart, vrachtvervoer en industrie. Samen met andere Europese steden die aan een rivier liggen hebben we afspraken gemaakt over duurzame binnenvaart. We ondersteunen initiatieven voor waterstoftankstations op de Griftdijk, Bijsterhuizen en bij de overslagterminal op het Engie-terrein.

Meer slimme handen voor de energietransitie

We zien dat de transitie naar een circulaire en duurzame economie niet vanzelf gaat. Met name in de gebouwde omgeving ligt een enorme opgave. Hier moet het bestaande vastgoed worden verduurzaamd en er moeten heel veel nieuwe woningen worden gebouwd. Door een nijpend tekort aan technisch personeel en vakinhoudelijke kennis zijn we nu niet in staat om deze opgave te realiseren. Wij willen meer mensen in onze gemeente laten kiezen voor leren, werken en innoveren in de techniek. We zetten daarom met een bijdrage van € 1,05 miljoen in op de totstandkoming van Via-T op het NYMA terrein. Via-T is een samenwerking tussen onderwijs,

bedrijfsleven, leer- en werkbedrijven, innovatiepartners en overheden. Via-T wordt hét centrum voor vakmanschap, innovatie, circulariteit en duurzaamheid in de bouw-, installatie en electrotechniek. Op deze plek willen we jonge mensen enthousiast maken voor techniekonderwijs, vakmensen bijscholen, de zij- en herinstroom vergroten en kennisdeling stimuleren. Zo pakken we het tekort op de arbeidsmarkt in de bouw- en installatietechniek aan en stimuleren we tegelijkertijd ontmoeting en innovatie.

Circulaire bouw

We willen een circulaire stad zijn, waarin we verantwoord omgaan met grondstoffen en deze zoveel mogelijk opnieuw gebruiken. We kiezen vaker voor houtbouw en minder voor beton. Dit is landelijk nog een redelijk nieuw thema en kost heel veel geld. Via ons opdrachtgeverschap kunnen we in de bouw en infrastructuur toch al wat stappen zetten. Dit is ook nodig voor een toekomstbestendige economie en verstedelijking. Samen met de regio willen we circulair bouwen versnellen en initiatieven ondersteunen die bijdragen aan een duurzame grond-, weg- en waterbouw.

We gaan bewoners en bedrijven ondersteunen om te verduurzamen.

Goed wonen en leven voor iedereen

18

Uit de Stadsgesprekken:

“Alle wijken maken de stad.”

Bouwen en wonen

Nijmegen is een stad die groeit. De stad heeft een van de grootste woningtekorten van Nederland. We willen dat er in onze stad voldoende en betaalbare woningen zijn. Voor veel Nijmegenaren is het lastig om een passende en betaalbare woning te vinden. Dit is in de stadsgesprekken door veel deelnemers aan orde gesteld. We willen dat iedere Nijmegenaar goed kan wonen in een fijne wijk, met voldoende groen en voorzieningen en goede bereikbaarheid.

Woningbouwprogramma

Tot 2040 zijn 15.000 nieuwe woningen nodig, we zorgen dat die er komen. We gaan dan ook door met de ontwikkeling van het Stationsgebied en Winkelsteeg/Kanaalzone. We voltooiën de Waalsprong en het Waalfront en blijven bouwen op vrijkomende schoollocaties en op andere plekken in de stad.

Er zijn niet alleen meer, maar vooral betaalbare woningen nodig. Daarom zorgen we ervoor dat er bij nieuwbouw 30% sociale huur, 15% middeldure huur (max € 988, prijspeil 2022) en 20% betaalbare koopwoningen (tot € 280.000) worden gebouwd. De rest is vrije sector. We maken hier afspraken over met ontwikkelaars en we zetten de samenwerking met rijk, provincie en regio via de Woondeal en Verstedelijkingsstrategie door. We vragen ook van ontwikkelaars dat ze de woningcorporaties mee laten ontwikkelen. We gebruiken het nieuwe woningbehoefteonderzoek van 2022 om de uitvoeringsagenda wonen te actualiseren. We nemen in het woonbehoefteonderzoek ook de behoefte aan rolstoelgeschikte woningen en knelpunten bij het vinden hiervan mee.

Door de gestegen kosten en prijzen op de woningmarkt is het niet meer mogelijk om goedkope koopwoningen marktconform aan te bieden. Ook op andere betaalbare woningbouw is vaak een financieel tekort (onrendabele top). We willen dat deze woningen toch worden gebouwd. Dat kan dat

alleen als we er financieel aan bijdragen. We richten daarvoor een woonfonds in en vullen dat met € 10 miljoen. We zetten geld uit het fonds in om betaalbare koop- en huurwoningen, flexwoningen en studentenhuisvesting, gemeenschappelijk wonen en wonen voor bijzondere doelgroepen financieel haalbaar te maken. Kortom: woningen voor de groepen mensen die niet zelf op de reguliere woningmarkt een woning kunnen vinden.

Als we positieve resultaten in de grondexploitaties halen, voegen we in deze collegeperiode zo nodig per jaar maximaal € 2 miljoen toe aan het Woonfonds. We maken een plan voor de inzet van het fonds en leggen dat voor aan de gemeenteraad.

Bij het beoordelen van initiatieven voor woningbouw en het woningbouwprogramma van onze eigen projecten, hanteren we de volgende principes:

- We sturen op betaalbare woningen die ook van goede kwaliteit zijn, dus met voldoende vierkante meters om normaal te kunnen wonen.
- Bij sociale en middeldure huur maken we langjarige afspraken over maximale huur en kwaliteit van nieuwbouwwoningen.
- In principe gelden de percentages voor betaalbare woningen voor ieder project. Beredeneerd afwijken daarvan kan, mits een bestaande wijk daardoor diverser, gemengder en beter leefbaar wordt en op stadsniveau onze ambitie voor het betaalbare woningbouwprogramma nog steeds gehaald wordt. We kijken bv. naar meer

19

- maatwerk om zo Dukenburg een impuls te geven
- Om beter te kunnen sturen op voldoende betaalbare woningen van goede kwaliteit zetten we extra regulering in, zoals een doelgroepenverordening. We gaan door met de Zelfbewoningsplicht en breiden die uit naar duurdere woningen als dat nodig is.
 - Bij ieder project bekijken we of we er ook woningen voor bijzondere doelgroepen kunnen bouwen. Tegelijkertijd vragen we ook de regiogemeenten hierin hun aandeel te leveren.
 - Bij woningbouwprojecten hanteren we het nieuwe participatiebeleid voor ruimtelijke projecten
 - We werken alleen mee aan initiatieven die passen binnen ons beleid.
 - Voldoende groen in de omgeving bij iedere woningbouwlocatie

Voor regulering, zoals het uitvoeren van de zelfbewoningsplicht, stellen we € 170.000 per jaar beschikbaar.

Goed wonen in een fijne wijk en omgeving

Binnenkort neemt de raad een besluit over Veur Lent. De uitslag van de stadspeiling neemt de raad daarbij in overweging. Op basis van dat besluit maken we een plan voor de inrichting van het eiland. We ontwikkelen de nieuwe westentree van het centraal station, die de verbinding gaat vormen tussen het station en Nijmegen-West, een gebied dat volop in ontwikkeling is. We investeren € 6,5 miljoen in de westentree. Ook maken we een visie voor het gebied aansluitend aan het Valkhofkwartier: de Lindenberg, het casino en het Groene Balkon. Dit is een gebied met kansen op langere termijn, dat we goed willen verbinden met het Valkhofkwartier en de Waalkade. We vinden dat hoogbouw past bij Nijmegen, mits er voldoende groen en voorzieningen rond de

hoogbouw zijn. We houden rekening met de historische binnenstad. Het Stationsgebied, -ook rond station Dukenburg- en Winkelsteeg zijn wat ons betreft geschikte locaties voor hoogbouw. Ook aan het water zoals in het Waalfront en de Waalsprong vinden we hoogbouw passend.

De wijken zijn het kloppend hart van onze stad. We willen goede wijken, waar mensen fijn kunnen wonen, die goed bereikbaar zijn en waar voldoende voorzieningen zijn zoals winkels, cultuur, gezondheidszorg, scholen, sport, ontmoetingsplekken, groen enzovoort.

Waalfront, NYMA & Engie

Binnen de gebieden Waalfront, NYMA en Engie is het doel het transformeren van een deel van het industriegebied (Waalfront) tot woonomgeving met ruimte voor ambacht/creatieve industrieën (Honig en NYMA) en het transformeren van het Engieterrein naar een open en groen gebied met ruimte voor innovatie op het gebied van energietransitie. Zo ontwikkelt zich aan de westkant van het centrum een nieuw stuk stad. Waar de stad met de rug naar de rivier stond, wordt de rivier nu aan beide zijden omarmd. In dit nieuwe deel is ruimte voor innovatie en experiment en worden wonen, werken, sport en vrijetijd en evenementen gecombineerd.

Nu het bestemmingsplan Engie steeds verder vordert willen we met Engie onderzoeken hoe de samenwerking er in het vervolgtraject uit kan zien. Hiervoor is capaciteit nodig, intern en externe expertise. Hiervoor is een eenmalig bedrag nodig van rond de 75.000 euro en structureel € 60.000 voor stedelijke verwildering, herstel van het lokale ecosysteem. Voor het in stand houden van de watertoren als gemeentelijk monument stellen wij €500.000 beschikbaar.

Ontwikkelagenda Dukenburg

We geven Dukenburg een extra impuls door het realiseren van een diverser woningaanbod. Hierdoor wordt Dukenburg een levendigere en meer gemengde wijk. Daarvoor zetten we ons woonbeleid ten volle in: we bouwen woningen voor onder andere eenpersoonshuishoudens, senioren en starters. Beredeneerd afwijken van de gevraagde percentages betaalbare woningen in het nieuwbouwprogramma, maken we hier mogelijk. We staan woningsplitsing makkelijker toe om de grote voorraad eengezinswoningen beter te benutten en bevorderen de doorstroom van senioren naar passende seniorenhuisvesting.

We investeren € 7,2 miljoen om verder uitvoering te geven aan de ontwikkelagenda voor de delen van Dukenburg die bij het ontwikkelgebied Kanaalzone Zuid horen; Zwanenveld rond het winkelcentrum, Meijhorst 60e straat en de zone langs het kanaal, inclusief de ROC-locatie. We investeren hiermee in de openbare ruimte bij de ontwikkellocaties en in verbetering van de bereikbaarheid en toegankelijkheid. Dit geld gebruiken we ook om andere instanties over te halen om mee te financieren en voor uitbreiding van de capaciteit. We willen het stadsdeel ook economisch sterker maken en de ontmoetingsfunctie versterken. Daarvoor transformeren we Winkelcentrum Dukenburg naar een locatie voor winkelen, wonen, cultuur en ontmoeten. De omgeving rond Winkelcentrum Dukenburg is onderdeel van Kanaalzone zuid en ontwikkelen we tot een gemengd woon-werkgebied.

Beter benutten van de bestaande woningen

Naast een stevig nieuwbouwprogramma willen we de woningvoorraad vergroten door het makkelijker te maken om een (bedrijfs)pand te om te bouwen naar woningen. We gaan de doorstroom op de woningmarkt verbeteren. Dat doen we onder

andere door meer te bouwen voor senioren. Met supercomfortabele seniorenhuisvesting en inzet van de verhuiscoach maken we het voor hen gemakkelijk en fijn om door te stromen. Met de woningcorporaties maken we afspraken dat ouderen die verhuizen naar een kleinere woning, geen hogere huur gaan betalen. Goede doorstroom leidt ook tot ruimte voor starters. Ook woningdelen biedt meer mensen een plek. Het splitsen van grote eengezinswoningen en onderverhuur in zelfstandige woningen staan we makkelijker toe en dan korten we niet op de uitkering.

Studentenhuysvesting en goed verhuurderschap

We hebben tot 2030 ongeveer 2000 extra wooneenheden voor studenten nodig. Wij zetten ons in om deze ambitie mogelijk te maken. Met SSH& is al afgesproken dat deze partij 1000 wooneenheden gaat realiseren. Voor deze wooneenheden zijn al locaties aangewezen. Dat betekent dat we nog 1000 plekken voor studenten via de SSH&, particuliere verhuur of op een andere manier te realiseren hebben.

Wij onderzoeken of wij goede verhuurders, waaronder SSH&, bereid kunnen krijgen om de 1000 extra studentenkamers te realiseren voor 2028. Daarvoor zijn locaties en middelen nodig. Het woonfonds is ook inzetbaar voor voldoende studentenhuysvesting. Bij nieuwbouw maken we ook met particuliere verhuurders van studentenhuysvesting afspraken over de hoogte van de huur voor een aantal jaren en de kwaliteit. Doordat we meer betaalbare zelfstandige woningen gaan bouwen verbetert ook de doorstroom van kamerbewoning naar zelfstandig wonen. Hierdoor neemt de krapte op de kamermarkt af. Ook studentenhuysvesting draagt bij aan gemengde en diverse wijken. Dus krijgt studentenhuysvesting een plek in het Stationsgebied, Winkelsteeg en op de Campus.

In deze coalitieperiode nemen we maatregelen om goed verhuurderschap te bevorderen en discriminatie op de woningmarkt tegen te gaan. We kijken uit naar de nieuwe wettelijke mogelijkheden die de minister ons daarvoor gaat bieden. We versterken de Huurteams zodat zij misstanden zoals huisjesmelkerij, slecht onderhoud, brandonveiligheid en intimidatie beter kunnen bestrijden. Hiervoor stellen we € 150.000 extra per jaar beschikbaar. Ook zorgen we dat huurders gevallen van slecht verhuurderschap kunnen melden. We onderzoeken de mogelijkheid van een keurmerk voor goed verhuurderschap. Het doel is het verhogen van brandveiligheid, duurzaamheid, goede woonomstandigheden en het voorkomen van overlast. Op basis van de uitkomsten van de steekproef ‘controle kamerverhuurpanden op brandveiligheid’ ondernemen we zo nodig extra actie. In het kader van goed verhuurderschap kijken we ook hoe we goede woon- en huuromstandigheden voor arbeidsmigranten kunnen waarborgen. De middelen voor de uitvoering van het kamerverhuurbeleid lopen tot en met 2023. Voor voortzetting stellen we vanaf 2024 € 300.000 per jaar beschikbaar.

Gezamenlijk wonen en wonen voor aandachtsgroepen

Mensen met een plan voor gezamenlijk wonen, zoals Collectief Particulier Opdrachtgeverschap, woonverenigingen en hofjeswoningen voor senioren helpen we met hun initiatief en met het vinden van een kavel of een gebouw dat geschikt te maken is. Daarvoor stellen we € 100.000 beschikbaar.

We realiseren meer (flexibele) woonruimte voor spoedzoekers, daklozen, statushouders en andere speciale doelgroepen. Een passende woning is een absolute voorwaarde om een (nieuwe) start te maken met zelfstandig leven. Bovendien kosten haperende doorstroom uit de zorg, dakloosheid en dergelijke veel geld in het sociaal domein, dat we graag effectiever besteden. Hiervoor putten we uit het Woonfonds en stellen we een exploitatiebijdrage van € 300.000 per jaar beschikbaar. Voor het aanpassen van eigen vastgoed voor huisvesting van bijzondere doelgroepen stellen we daarnaast een investeringskrediet van € 2,5 miljoen beschikbaar. Voor mensen zonder vaste woon- of verblijfplaats regelen we binnen een maand een briefadres, zodat zij een uitkering kunnen krijgen, een zorgverzekering afsluiten of in aanmerking komen voor schuldsanering. Zonder dit, kunnen zij geen nieuwe start maken. Ook blijven we zoeken naar locaties voor voldoende woonwagendstandplaatsen.

Openbare ruimte

De openbare ruimte heeft vele functies en biedt veel kansen om de stad mooier, aangenaamer, socialer, veiliger en gezonder te maken. Daarom willen we meer dan alleen een fatsoenlijk onderhoudsniveau. Bij onderhoud en vervanging, richten we de ruimte in voor ontmoeting, sport, spel en beweging. Ook planten we meer groen en leggen we beweegroutes en watertappunten aan. We maken de openbare ruimte toegankelijk, aangepast aan de klimaatverandering, duurzaam en sociaal en verkeersveilig. Voor deze ambitie stellen we een investeringsbudget van € 1,4 miljoen beschikbaar. Hoe, dat bedenken we samen met onze inwoners. We gaan bijvoorbeeld kinderen mee laten praten over hoe zij willen dat de speeltuinen en speelplekken ingericht zijn.

We maken werk van de grote vervangingsgolf die eraan komt, voor de openbare ruimte, wegen, bruggen e.d. die 40-50 jaar geleden gebouwd zijn en die nu allemaal tegelijkertijd aan het einde van hun levensduur zijn. Daarvoor maken we investeringsbudget vrij; in 2023 € 3 miljoen en vanaf 2024 € 5 miljoen per jaar. Ook hier nemen we de vergroening mee.

Dierenwelzijn

Op het gebied van dierenwelzijn zijn de afgelopen jaren goede stappen gezet. We hebben een uitvoeringsagenda Dierenwelzijn. Deze zetten we met kracht voort. De hondenbelasting zien we als een belasting op dierenliefde en schaffen we af.

Opgeruimd en begaanbaar

Nijmegenaren zijn heel betrokken bij het scheiden van afval. Daarom hebben we een hoge ambitie op het gebied van verdergaande afvalscheiding. We hebben oog voor de kwaliteit van herbruikbare afvalstromen. We willen hergebruik en reparatie stimuleren en zetten ons actief in om plastic zwerfafval terug te dringen. Daarnaast willen we dat ieder huishouden in Nijmegen één keer per jaar gratis het grofvuil kan laten ophalen. Hiervoor stellen we € 300.000 per jaar beschikbaar. Dit helpt ook tegen dumpen en verloedering.

De bezuiniging op de gladheidsbestrijding draaien we terug, zodat er weer meer straten in de wijken goed begaanbaar zijn als er sneeuw en ijs ligt. Daarvoor stellen we jaarlijks € 100.000 beschikbaar.

Sportaccommodaties

Veel Nijmegenaren beleven plezier aan sport, door zelf te sporten of als toeschouwer. Sporten is bovendien gezond en brengt mensen in contact met elkaar. Topsport en sportevenementen zetten Nijmegen op de kaart en werken verbindend voor onze stad. We vinden het dan ook heel belangrijk dat iedereen kan sporten en bewegen en dat we daar goede voorzieningen voor hebben in onze stad.

We investeren dan ook in sportverenigingen onder de voorwaarde dat ze ernaar streven financieel gezond te zijn. We bespreken ook met ze dat ze hun accommodaties beschikbaar stellen voor buurtactiviteiten. En dat ze hun accommodaties verduurzamen, zodat de exploitatie goedkoper wordt. In deze coalitieperiode nemen we besluiten over een aantal investeringen in grote sportaccommodaties die we belangrijk vinden voor de stad.

Plannen NEC

We steunen NEC in hun zoektocht naar een gezonde toekomst en zien het uitgewerkte plan voor herontwikkeling van het stadion tegemoet. Goede inpassing in het monumentale Goffertpark vinden we voorwaardelijk. De grote natuurwaarde van dit park voor de stad willen we absoluut in stand houden.

Zwembaden

Er komt een nieuw zwembad in Winkelsteeg. We maken een keuze over de plek van het nieuwe zwembad Winkelsteeg op het moment dat het locatieonderzoek is afgerond. We willen het Zwembad combineren met andere functies voor ontmoeting en recreatie. Ook wordt zwembad Winkelsteeg een duurzaam zwembad, dat bv. verwarmd wordt met restwarmte van bedrijven in het gebied. We investeren € 30 miljoen in het nieuwe zwembad. Doordat de exploitatie van twee oudere zwembaden vervalt gaan we uit van lagere exploitatielasten, hiervoor boeken we een besparing in van € 500.000 vanaf 2026. We houden het

zwemmen toegankelijk voor iedereen. Het monumentale Goffertbad blijft bij Sportfondsen.

Waalhalla en urban sports

Waalhalla is al jaren het indoor skatecentrum van Nijmegen. Ook is onze stad sterk in (andere) urban sports. Dit levert een bloeiende jeugdcultuur op en stimuleert jongeren om te bewegen. Waalhalla is cruciaal voor de hele urban scene. Waalhalla wil toekomstbestendig doorgroeien. Wij vinden dat urban sports onderdeel is van onze jonge stad en willen dit dus mogelijk maken. Daarom geven we een jaarlijkse bijdrage van € 50.000 t.b.v. de exploitatiekosten. Daarnaast is de staat van het pand dat Waalhalla van de gemeente huurt niet goed. We stellen een krediet ter beschikking voor de aanpak van het pand van € 9,5 ton. Rond de 6,5 ton is voor dakrenovatie, de rest is nodig voor upgrade en modernisering van het pand (o.a. gevels en kantoren). Financiering loopt via een onrendabele investering.

Triavium

Over 9 jaar loopt het huurcontract met het Triavium af. We doen nu vast de voorbereidende onderzoeken die nodig zijn om later tot een goede keuze voor de schaatssport in te komen. Deze coalitieperiode houden we de entreprijzen voor bezoekers en huurtarieven voor verenigingen die gebruik maken van het Triavium betaalbaar.

We willen dat iedereen Nijmegenaar goed kan wonen in een fijne wijk, met voldoende groen en voorzieningen.

Mobiliteit en bereikbaarheid

26

Uit de Stadsgesprekken:

“Maak de oversteek van de busbaan voor het station veilig, ook voor mensen die slecht zien. Maak een zebepad en een verkeerslicht met rateltickers.”

Versneld inzetten op mobiliteitsmaatregelen

De komende jaren worden er veel woningen bijgebouwd en zal de bevolking in korte tijd fors groeien. Om ervoor te zorgen dat de stad bereikbaar blijft voor bewoners, bezoekers en bedrijven gaan we versneld mobiliteitsmaatregelen doorvoeren. We zetten in op de bereikbaarheid van de stad. Om het extra aantrekkelijk te maken om te voet, met de fiets of het openbaar vervoer te reizen, geven we hieraan prioriteit.

Dat doen we onder meer met het goedkope bus-abonnement voor minima en 65+. En zetten we voor de binnenstad bijvoorbeeld in op het gemak van een stap op/stap af busje. We investeren in betere stadstransferia met goede overstap op frequent OV. Goede doorstroom van het verkeer is belangrijk voor de bereikbaarheid en zorgt voor minder uitlaatgassen. Op alle onderdelen zijn maatregelen noodzakelijk. We gaan hier fors in investeren met een budget van € 21 miljoen. Daarnaast hebben we een aanvraag ingediend bij het rijk voor aanvullende financiële middelen voor mobiliteitsmaatregelen waarmee de woningbouwversnelling kan plaatsvinden. Aan de programma-begroting voegen we jaarlijks € 200.000 toe.

Lopen

We geven ruim baan aan de voetganger en leggen een netwerk aan van aantrekkelijke looproutes van, naar en in de binnenstad en rondom andere centrale bestemmingen, zoals de universiteit. Dit creëert niet alleen ruimte voor de toename van het bevolkingsaantal, maar draagt ook bij aan het verbeteren van de luchtkwaliteit, gezondheid en sociale cohesie. Op het stationsplein en in de winkelstraten gaan we de verkeersstromen zoveel mogelijk van elkaar scheiden en maken we goede voetgangersverbindingen van het station naar de binnenstad.

Fietsen

Nijmegen is en blijft ook een echte fietsstad. We verwachten dat het aantal fietsbewegingen de komende jaren alleen maar toeneemt. Daarom hebben we extra ruimte nodig voor rijdende en gestalde fietsen en moeten we de veiligheid op drukke fietsverbindingen waarborgen. Dit speelt ook in regionaal verband nu de elektrische fiets steeds vaker als alternatief voor de auto wordt gebruikt. Drukke fietspaden maken we waar mogelijk tweebaans. We zorgen voor voldoende fietsparkeerplekken en zetten in op slimme straatverlichting. We houden hierbij wel rekening met natuur, leefbaarheid en veiligheid.

Openbaar vervoer

De nieuwe woningbouwlocaties liggen dichtbij openbaar vervoerknooppunten. Om de bereikbaarheid te garanderen vinden we het van groot belang dat treinstations en busverbindingen goed functioneren en dat er voldoende en goed ontsloten transferia zijn. Hiervoor zijn infrastructurele aanpassingen nodig. Daarnaast willen we de kwaliteit van het openbaar vervoer verbeteren waar nodig. We blijven erop inzetten bij de provincie dat het busvervoer in onze stad op peil blijft, zodat elke wijk verbonden is met het openbaar vervoer. We wijzen de provincie erop de gebiedsontwikkelingen en de groei van de stad mee te nemen in hun OV-plannen. Bij het Rijk blijven we inzetten op goede en frequente treinverbindingen in alle richtingen, een rechtstreekse verbinding naar Eindhoven, de elektrificatie van de Maaslijn, de ontwikkeling van

27

het stationsgebied en een goede treinverbinding naar Duitsland via Arnhem. De goedkope busabonnementen voor minima en voor ouderen blijven behouden.

Mobility as a service

Er kunnen in onze stad niet evenredig meer auto's als meer mensen bijkomen. Daarvoor is te weinig ruimte. Naast het stimuleren van lopen, fietsen en gebruik van het OV bieden we ook vervoermiddelen aan die onze inwoners in staat stellen zonder eigen auto overal naartoe te gaan. We zetten bijvoorbeeld in op een verantwoorde groei van deelmobiliteit en meer laadpalen in de openbare ruimte, zodat meer Nijmegenaren andere keuzes kunnen maken. Ook zetten we bij nieuwe bouwontwikkelingen waar naar verwachting een hoge parkeernorm niet wenselijk is (eenpersoonhuishoudens, expats appartementen), in op lagere parkeernormen in combinatie met deelmobiliteit.

Autoverkeer en doorstroming

De S100 is belangrijk voor de doorstroming van het autoverkeer in de stad. In 2018 zijn de knelpunten op de S100 in beeld gebracht en aangepakt.

We gaan dit opnieuw in kaart brengen, zodat we gericht aan de slag kunnen met eventuele nieuwe knelpunten. Goede doorstroming van het verkeer is immers belangrijk voor de bereikbaarheid en geeft minder uitstoot van uitlaatgassen. We behouden het lage avondtarief voor de parkeergarages in het stadscentrum. Wel gaan we het bezoekersparkeren in de Binnenstad in de toekomst meer op afstand organiseren. Dat is alleen kansrijk als we tegelijkertijd zorgen voor transferia aan de stadsranden. Hiervoor komen we met een voorstel. Samen met de regio blijven we actief aandacht vragen bij de provincie en het rijk om knelpunten in de bereikbaarheid op te lossen.

Om de stad bereikbaar te houden gaan we versneld diverse mobiliteitsmaatregelen doorvoeren.

Binnenstad

Uit de Stadsgesprekken:

“ Er blijft een stevig investeringsbudget nodig om een vervolg te geven aan het succesvolle actieplan ‘Hartje Nijmegen’ in de volgende coalitieperiode.”

30

Gastvrije, groene, veilige en toegankelijke binnenstad

In onze binnenstad komen wonen, werken en bezoeken, winkelen, ontspannen en ontmoeten samen. Het hart van onze stad is een levendige plek. Onze stad groeit en daarmee ook de drukte in de binnenstad. Levendigheid én leefbaarheid willen we de komende jaren versterken.

Daarbij bewaken we de goede balans tussen deze twee aspecten, samen met bewoners en ondernemers zodat de Binnenstad ook veilig en leefbaar blijft. In totaal gaan we € 15 miljoen investeren in onze binnenstad en stellen we € 500.000 beschikbaar voor activiteiten en capaciteit.

Groene en toegankelijke binnenstad

We maken de binnenstad aantrekkelijker door diverse locaties beter in te richten. We gaan aan de slag met de route Burchtstraat - Augustijnenstraat -Plein 1944 inclusief het busplein, Ziekerstraat, het Vlaams Kwartier, het Joris Ivensplein en ook de westelijke Waalkade. We maken deze plekken groener en beter aangepast aan het klimaat en veiliger waar nodig. Ook scheiden we het fiets- en voetgangersverkeer beter. In de Ringstraten en om te beginnen in de Tweede Walstraat geven we voorrang aan voetgangers, inwoners en ondernemers. Dit doen we vanwege de herontwikkeling van het Vlaams Kwartier en ook om de leefbaarheid op deze plek te verbeteren. De activiteiten uit het Actieplan Binnenstad maken de binnenstad aantrekkelijker en versterken de economie, dus dit actieplan zetten we voort. We maken de binnenstad in de toekomst autoluw. Parkeren voor bewoners en laden & lossen blijft in de Binnenstad wel mogelijk. Om dit mogelijk te maken realiseren we betere stadstransferia met een goede overstap op frequent OV. We vinden het belangrijk dat deze transferia door de goede dienstverlening en prijs voor bezoekers interessanter zijn om te gebruiken dan de parkeervoorzieningen in het centrum. Het avondtarief in de parkeergarages blijft € 0,50. De parkeergarages Molenpoort en Mariënborg zullen in het kader van de ontwikkeling van het

Vlaams Kwartier op termijn verdwijnen uit de binnenstad. Als de garage Hezelpoort klaar is, wordt de parkeergarage aan de Eiermarkt exclusief voor bewoners en ondernemers in de binnenstad.

We verkennen tenslotte de opties om op termijn de bussen van de Waalkade te laten verdwijnen. We kiezen hier alleen voor als we mogelijkheden zien om de binnenstad goed bereikbaar te houden, bijvoorbeeld met een stap op stap af busje.

Een veilig gevoel voor iedereen

Overlast is een hardnekkig probleem voor bewoners en bezoekers van een aantal plekken in de binnenstad: het Joris Ivensplein, Kronenburgerpark, Westelijke Waalkade, in de Ringstraten en op het Waalstrand. We zetten in op meer preventie en gaan overlast op maat en bij de bron aanpakken. We doen aanpassingen in de openbare ruimte die overlast en verloedering tegengaan, we maken mensen weer meer eigenaar van hun straat en gaan zo nodig handhaven, zodat het probleem zich niet verplaatst. Hiervoor stellen we € 300.000 per jaar extra beschikbaar. Deze extra middelen zetten we in om regie te krijgen op de overlasthotspots en voor een preventieve aanpak van jongerenoverlast en de jonge aanwas in de ondermijnende criminaliteit.

Te weinig fietsparkeerplekken zorgt voor overlast. Verkeerd geparkeerde fietsen hinderen de doorgang en kunnen vluchtroutes blokkeren. We stellen de bewaakte fietsenstallingen ruimer open en gaan publieksacties uitvoeren om mensen hier beter op te wijzen. Als dit onvoldoende werkt, gaan we handhaven. We stellen voor deze maatregelen € 25.000 beschikbaar.

31

Cultuur en erfgoed

32

Uit de Stadsgesprekken:

“Cultuur is belangrijk, mensen bloeien erdoor op, worden geïnspireerd, ontmoeten andere mensen en doen mee.”

Cultuur

Cultuur verbindt mensen, is leerzaam en zorgt voor levendigheid in de wijken. In onze stad zijn veel talentvolle makers actief die we tot bloei willen laten komen. We willen dat alle Nijmegenaren kunnen genieten van een cultureel aanbod dat bij hen past. We hebben dan ook stevige ambities om het culturele leven te versterken door flinke investeringen. We verhogen het budget naar het gemiddelde van met Nijmegen vergelijkbare steden. Dit betekent een verhoging met € 2 miljoen. Dat zetten we in om knelpunten op te lossen, ook door de nasleep van corona en voor kansen voor versterking.

Een stevige infrastructuur voor cultuur

We vinden het belangrijk de Schouwburg te behouden voor de stad. De schouwburg is een belangrijke ontmoetingsplek voor Nijmegenaren. Niet alleen de brede programmering draagt daaraan bij. Maar ook het gebouw zelf moet breder inzetbaar en toegankelijker worden. Daarom investeren we in de renovatie van de schouwburg en kiezen voor de variant schouwburg-plek in de stad. We investeren daarvoor € 22,7 miljoen.

We zorgen voor goede spreiding van culturele activiteiten en functies over de stad. We maken een nieuwe vestiging van de Lindenberg en de Openbare bibliotheek in Nijmegen Noord mogelijk. We ramen dat daarvoor op termijn, op zijn vroegst vanaf 2026, € 500.000 nodig is. Ook in Winkelcentrum Dukenburg brengen we beide onder en zorgen dat er voldoende middelen zijn voor de exploitatie, als het zover is. Deze coalitieperiode gaan we onderzoek doen naar herhuisvesting van de hoofdvestiging van de Lindenberg. Ook investeren we in de huisvesting van andere culturele instellingen. Zo realiseren we een stevig fundament waarop de culturele instellingen duurzaam kunnen blijven ontwikkelen.

Meer plekken voor makers

We willen meer ateliers en broedplaatsen, die voor langere tijd gebruikt kunnen worden. Daarvoor maken we atelierbeleid. Daarbij hebben we oog voor starters en doorstromers zodat we

kunstenaars kunnen behouden voor de stad. We breiden het aantal ateliers en broedplaatsen uit in bestaande wijken en nemen ateliers mee bij de inrichting van nieuwe wijken. Florerend atelier- en broedplaatsenbeleid draagt bij aan levendige wijken, zo snijdt het mes aan twee kanten. We investeren hierin € 1 miljoen.

Cultuur voor iedereen

We zorgen dat er een gevarieerd cultuuraanbod is, dat veel mensen aanspreekt. Ook urban culture met grote aantrekkingskracht is daar onderdeel van. We willen dat cultuur ook toegankelijk is voor mensen met weinig geld. Door cultuur aan te laten haken bij de sociale basis, bereiken we meer mensen. Ieder kind moet kunnen werken aan zijn eigen culturele talenten.

Nachtvisie

We ontwikkelen een Nachtvisie met daarin een herstelplan voor het nachtleven. We versterken daarmee de lokale economie en aantrekkelijkheid van de binnenstad. We vinden voldoende aanbod van podia en locaties voor dancefeesten belangrijk.

In 2022 verkennen we de mogelijkheid om als stad of regio mee te dingen naar culturele hoofdstad van Europa in 2033 zo nodig nemen we dit mee in de 2^e Voortgangsmonitor.

33

Cultureel erfgoed

Ons erfgoed maakt Nijmegen, als oudste stad, uniek en dat willen we veel meer uitdragen. Erfgoed is belangrijk voor de aantrekkingskracht van Nijmegen, zowel voor inwoners als bezoekers. Nijmegen kent bovendien haar eigen volkscultuur die voortkomt uit Nijmeegse tradities en van oudsher door Nijmegenaren gebezigd wordt, zoals bijvoorbeeld carnaval, Nijmeegs dialect en het Nijmeegse lied. Ook dit immateriële erfgoed willen we koesteren.

Erfgoedsubsidie

Voor erfgoed voeren we een nieuwe subsidieregeling in vergelijkbaar met de subsidieregelingen die we kennen voor cultuur, naast een goede basisinfrastructuur, programmasubsidies en projectsubsidies. Dit doen we om ons erfgoedveld te versterken. Een subsidieregeling voor volkscultuur maakt hier deel van uit. Ook stellen we middelen beschikbaar voor onderhoud en verduurzaming van monumenten. Dit budget laten we meegroeien met het aantal monumenten in onze stad. Voor dit alles stellen we € 550.000 beschikbaar, waarbij € 100.000 labelen voor Volkscultuur. We dragen éénmalig € 600.000 bij aan het Masterplan Stevenskerk.

Archeologie

Onze archeologische rijkdom gaan we beter inventariseren en toegankelijk maken. We besteden € 200.000 aan kennisontsluiting binnen ons archeologische depot. Ook maken we een visie voor visualisatie van erfgoed in de openbare ruimte. Dit alles vraagt om een capaciteitsuitbreiding van € 200.000. Zo zetten we ons erfgoed op de kaart.

We willen
dat alle
Nijmegenaren
kunnen
genieten van
een cultureel
aanbod dat
bij hen past.

Eerlijke kansen voor iedereen

36

Uit de Stadsgesprekken:

“De Kloof tussen arm en rijk wordt steeds groter, mensen kunnen moeilijker meekomen. Zowel in wonen, gezondheid en onderwijs. Er moet meer aandacht komen voor deze verschillen.”

“De deelnemers zien (energie)armoede als een hot item voor de komende jaren. Dit onderwerp treft niet alleen de minima (mensen met uitkeringen/werkenden (ook zzp-ers) met een laag inkomen), maar ook andere inkomensgroepen, waaronder ook ondernemers. Er is ook veel schaamte om hiervoor uit te komen, dit vraagt aandacht.”

Vergroten van kansengelijkheid

Genoeg geld en een woning vormen een essentiële basis voor een prettig leven. Als deze basis ontbreekt, valt het niet mee om je leven op orde te houden of krijgen. Het opbouwen van een zelfstandig bestaan met eigen inkomen en een dak boven je hoofd, begint bij goed onderwijs. Daarom investeren we fors in het vergroten van kansengelijkheid. Voor een (betaalbare) woning voor iedereen gaan we flink bijbouwen. En om te zorgen dat minder Nijmegenaren in geldproblemen komen, plussen we het armoedebeleid en de schuldhulpverlening op.

Actieplan kansengelijkheid onderwijs

Wij willen alle Nijmeegse kinderen gelijkwaardige kansen bieden. Kansengelijkheid is een belangrijk speerpunt voor de komende periode. De verschillen zijn er door corona bepaald niet kleiner op geworden. Kansengelijkheid kent veel oorzaken. Daarom stellen we een actieplan Kansengelijkheid op. We zullen kansengelijkheid van alle kanten aan moeten pakken. Zo draagt bijvoorbeeld armoedebestrijding, schuldhulpverlening en het tegengaan van discriminatie bij stages bij aan kansengelijkheid. En onderwijs is een cruciale schakel in het vergroten van kansengelijkheid.

Specifieke punten waar we in het actieplan Kansengelijkheid aandacht aan besteden:

- We bundelen bestaande en nieuwe activiteiten waardoor kinderen hun talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen. Samen met de scholen en andere partners stellen we per stadsdeel een pakket op maat samen met naschoolse activiteiten, zoals sport en cultuur- en milieueducatie, onder de noemer ‘Rijke schoolomgeving’. Wij doen graag mee aan het landelijke Voorlopers-traject Rijke Schooldag. De Rijke Schooldag vullen we in op een manier die past bij Nijmegen. Door mee te doen aan dit traject kunnen we optimaal profiteren van landelijke inzichten en monitoren wat wel en niet werkt.
- Specifieke aandacht is nodig voor taalontwikkeling, omdat het aantal kinderen met een taalachterstand groeit. We blijven daarom investeren in

voor- en vroegschoolse educatie in de kinderopvang voor peuters, met een belangrijke rol voor ouders. Ook de voor- en vroegschoolse educatie volgen we op de voet en scherpen we aan waar nodig.

- We wachten de resultaten af van de pilot voor huiswerkbegeleiding van 1e- en 2e-klassers van de middelbare school. Als de pilot succesvol is, gaan we er mee door.
- We zorgen voor een gezonde schoollunch als gezonde voeding niet vanzelfsprekend is.
- Als de vrijwillige ouderbijdrage voor schoolactiviteiten tot knelpunten leidt, gaan we in gesprek met de school.
- We doen wat we kunnen om stagediscriminatie tegen te gaan.

Voor het totaalpakket aan maatregelen gericht op kansengelijkheid stellen we tot en met 2025 in totaal € 1 mln per jaar ter beschikking. Vanaf 2026 wordt dit € 750.000.

Armoedebeleid

We gaan meer doen voor mensen die moeilijk rond kunnen komen. Armoedebestrijding is meer dan ooit nodig, omdat de inflatie en hoge energietarieven de meeste impact hebben voor Nijmegenaren met een smalle beurs. Om te zorgen dat inwoners gemakkelijker een beroep doen op inkomensregelingen, willen we ze bundelen en zorgen dat ze op één plek te vinden zijn.

37

Het platform van de Meedoenregeling leent zich hier goed voor. In dit digitale platform staan nu zo'n 350 cultuur- en sportactiviteiten waar minima met korting aan kunnen deelnemen. Ook het bus-voordeelabonnement wordt inmiddels via het Meedoenplatform uitgegeven. Het Meedoenplatform staat continu open voor nieuwe aanbieders: we breiden het aanbod steeds uit. We gaan in gesprek met culturele en sportverenigingen over flexibeler lidmaatschap ('proefkaarten') in plaats van een jaarabonnement. We voegen aan het Meedoen-platform de komende 4 jaar fasegewijs nog meer regelingen toe, zoals de Individuele Inkomenstoeslag, de Studietoelage, Bijzondere bijstand en kindregelingen. We werken zoveel mogelijk toe naar één budget per inwoner. Dit alles neemt niet weg dat het nodig blijft om mensen te helpen bij het (digitaal) aanvragen van regelingen. De verschillende organisaties die dat in Nijmegen doen, ondersteunen we. Daarnaast verhogen we de inkomensgrens van de Meedoenregeling structureel van 110% naar 130% van het sociaal minimum en nu naar 140%, vanwege de hoge inflatie. Zodat niet alleen mensen met een uitkering er gebruik van kunnen maken, maar ook 'werkende armen'. Voor het structureel ophogen van de inkomensgrens van de Meedoenregeling van 110% naar 140% stellen wij € 360.000,- per jaar (inclusief uitvoeringskosten) beschikbaar.

Tot slot, we zijn blij met het idee dat het CDA ons heeft meegegeven om voldoende groente en fruit voor minima te garanderen. Dit idee nemen we over. We vinden het belangrijk dat ook mensen met een laag inkomen gezond kunnen eten.

De Voedselbank gaat een pilot draaien waarin ze ervaring willen opdoen met een supermarktmiddel om de klanten meer keuze te bieden. Als de pilot een succes is en de Voedselbank besluit toe te werken naar een "sociale supermarkt", financieren wij

de huisvestings-/investeringskosten. Hiervoor reserveren we eenmalig € 80.000,-.

Schuldhulpverlening

We willen Nijmegenaren met geldzorgen eerder, sneller en beter helpen. We zien te vaak dat mensen die al in de problemen zitten, ook nog te maken krijgen met oplopende schulden. Daarom zetten we vol in op preventie en vroegsignalering, om schulden te voorkomen. Zo hebben we een convenant Vroegsignalering schulden met woningcorporaties, zorgverzekeraars, energiebedrijven en het waterbedrijf. De Financieel Experts in de Wijk (FEW) vormen onze antennes in wijken en buurten. Ze zijn de belangrijkste ingang voor iedereen, van jong tot oud, met geldzorgen of schulden. De Financieel Experts in de Wijk werken preventief, omdat ze laagdrempelig aanwezig zijn in wijken en nauw samenwerken met wijkpartners. Om de Financieel Experts in de Wijk te behouden, nemen we vanaf 2023 € 438.000 structureel op in de begroting.

Jongeren en jongvolwassenen met schulden willen we zoveel mogelijk met een schone lei laten starten en behoeden voor het opbouwen van schulden. Daarom stellen we in 2023 een Jongerenperspectieffonds in. Met het Jongerenperspectieffonds zorgen we dat jongeren zo snel mogelijk schuldenvrij zijn. Dankzij zo'n fonds krijgen jongeren een persoonlijke trajectbegeleider en schelden we schulden kwijt in ruil voor een tegenprestatie (opleiding, stage, etc.). We reserveren € 300.000 in 2023 en vanaf 2024 € 250.000 per jaar voor een Nijmeegs Jongerenperspectieffonds. Hiermee betalen we trajectbegeleiders, schuldhulpverleners en het overnemen (saneren) van schulden bij jongeren. Ook zorgen we met dit budget voor vroegsignalering in wijken en op scholen door jongerenwerkers in samenwerking met de Financieel Experts in de Wijk.

Voor een aantal mensen is bewindvoering (overname van alle betalingen) nodig, om te voorkomen dat ze (opnieuw) in de schulden komen. Gemeente Nijmegen heeft een convenant afgesloten met particuliere bewindvoerders die de rechter aan Nijmeegse inwoners toewijst. Dit convenant wordt over 2 jaar geëvalueerd. Om meer grip te krijgen op bewindvoering, verkennen we als een van de opties, de variant 'bewindvoerders in eigen beheer' (in dienst bij de gemeente).

We investeren fors in het vergroten van kansen-gelijkheid.

Zorg en welzijn

40

Uit de Stadsgesprekken:

“In Nijmegen West kun je bij een zorgboerderij terecht zonder indicatie. Je kunt hier gewoon binnenwandelen. Het helpt mensen enorm die bijvoorbeeld slecht in hun vel zitten om op deze manier zorg/hulp te vragen. Het is een goed voorbeeld van zorg laagdrempeliger maken. Het bespaart ook veel administratie.”

“Er moet een onafhankelijke klachteninstantie zijn.”

We stellen de mens centraal

De koers die we in hebben gezet op het gebied van zorg en welzijn zetten we voort: we stellen de mens centraal en stoppen met onnodige bureaucratie en overbodige indicaties. We blijven vol in zetten op een sterke sociale basis, zodat iedere Nijmegenaar mee kan doen. En we doen er alles aan om van de buurtteams en GGZ in de wijk een succes te maken.

Zo organiseren we de zorg steeds dichterbij en stellen we mensen die zorg nodig hebben in staat een zo normaal mogelijk leven leiden. We beseffen tegelijkertijd dat complexe zorg altijd nodig zal zijn voor mensen en gezinnen met veel problemen. Daarom gaan we door met hervormingen in de jeugdhulp samen met de egiogemeenten. We streven ernaar om hierin landelijk koploper te worden. Zo willen we dat steeds meer kinderen in gezinshuizen of pleeggezinnen terecht kunnen. Hiervoor kijken we naar goede voorbeelden uit binnen- en buitenland en handhaven we het pleegzorgcompliment.

Bijzondere doelgroepen

Ook het ruimhartige beleid dat we hebben voor dak- en thuislozen laten we niet los. Bij beschermd wonen voor mensen met psychische kwetsbaarheid blijven we streven naar zelfstandig wonen als mensen dat willen en kunnen. Daarvoor werken we intensief samen in de regio. We maken afspraken over spreiding van voorzieningen en huisvesting voor bijzondere doelgroepen. Woningen zijn nodig om te zorgen dat mensen kunnen uitstromen uit de opvang, beschermd wonen en jeugdhulpvoorzieningen. Verder is de regionale aanpak van huiselijk geweld een speerpunt met speciale aandacht voor ouderenmishandeling.

Onorthodox

Met de geslaagde doorbraakmethode realiseren we onorthodoxe oplossingen die per persoon verschillen. We breiden deze methode uit door structureel

€ 180.000 ter beschikking te stellen. Voor een deel voor de buurtteams en voor een deel specifiek voor 16 tot 27-jarigen. Want als de overgang van jongeren naar volwassenheid (18-/18+) niet soepel verloopt, kunnen jongeren op verschillende terreinen (mentale gezondheid, wonen, werk/opleiding, inkomen, etc.) problemen krijgen die in elkaar grijpen en daardoor moeilijk op te lossen zijn.

Specifieke acties en aandachtspunten die we op de agenda houden of zetten:

- Bij de inkoop van zorg grijpen we alle mogelijkheden aan om te zorgen dat geld voor zorg aan zorg wordt besteed en niet wegvloeit naar bijvoorbeeld het maken van winst door organisaties. Bij opdrachten moeten de doelen die we willen behalen voorop staan, niet het organisatiebelang.
- We meten periodiek de fysieke en digitale toegankelijkheid van zorg- en welzijnsvoorzieningen, met speciale aandacht voor ontmoetingsmogelijkheden in de wijk en de rol van wijkcentra hierbij.
- We zetten sportaccommodaties multifunctioneel in voor ontmoeting.
- We verhogen de maximale bijdrage vanuit het Vrijwilligersfonds van € 500 naar € 600 per aanvraag (kan binnen het beschikbare budget voor het Vrijwilligersfonds).
- We brengen de mogelijkheden in kaart om de kwaliteit en service van hulpmiddelen te verbeteren.
- Wij verhogen de financiële steun aan het

41

AED-netwerk, dat uit verschillende burger-initiatieven bestaat.

- Als er een nieuw landelijk experiment komt voor een integraal persoonsgebonden budget, doen we graag mee. Doel van één integraal budget is het regelen van zorg gemakkelijker te maken voor huishoudens die zorg ontvangen uit verschillende wetten (Wet langdurige zorg, zorgverzekering, Wmo, Jeugdwet).

Jongeren

Jongeren verdienen speciale aandacht. Zij hebben, in de bloei van hun leven, relatief veel last gehad van corona. Vooral de problematiek bij jongeren die al op achterstand stonden, is verergerd.

Daarom investeren we in suïcidepreventie op scholen via de STORM-aanpak. De STORM-aanpak is onderdeel van de landelijke suïcidepreventie-agenda. In deze aanpak worden jongeren op middelbare scholen begeleid en gecoacht door mentoren in nauwe samenwerking met zorgcoördinatoren en de jeugdartsen. Meer openheid over mentale problemen helpt. Daarom faciliteren wij op allerlei manieren het bespreekbaar maken van psychische klachten. Voor STORM en voor extra jongerenwerk reserveren we € 250.000 per jaar. De extra jongerenwerkers zijn te vinden op straat, op school, bij sportclub(s), op social media en in de jongerencentra. Ze gaan in gesprek met jongeren die het moeilijk hebben en begeleiden deze jongeren bij hun ontwikkeling.

Behalve STORM en (extra) jongerenwerk hebben we bij mentale problemen de buurtteams, praktijkondersteuners bij huisartsen voor jeugdigen (POH-J), jeugd-ggz, jeugdhulp en de preventieprogramma's voor kinderen en jongeren in wijken.

Ouderen

Nederland en ook Nijmegen vergrijst. Het aantal ouderen dat zelfstandig woont, is de afgelopen jaren enorm gegroeid. Daarom zijn activiteiten en

voorzieningen voor ouderen belangrijker dan ooit. We koesteren het diverse (welzijns)aanbod dat we hebben voor ouderen die in Nijmegen wonen. Met het oog op de vergrijzing en extramuralisering geven we een impuls aan dit aanbod. Hiervoor reserveren we € 300.000 per jaar extra. Deze financiële impuls is vooral bedoeld voor meer laagdrempelige ontmoeting in de wijk, ouderenadviseurs en logeerszorg om mantelzorgers vrijaf te geven. Ook hebben we binnen de aanpak van huiselijk geweld speciale aandacht voor het voorkomen en bestrijden van ouderenmishandeling. Op andere gebieden bereiden we ons voor op de vergrijzing door bijvoorbeeld de openbare ruimte toegankelijker te maken en meer aantrekkelijke seniorenwoningen te bouwen.

Preventie

50 organisaties hebben inmiddels het preventieakkoord 'Wij zijn groen, gezond en in beweging Nijmegen' getekend. Om de hardnekkige gezondheidsverschillen tussen mensen met veel en weinig geld en tussen mensen met een hoge of lage opleiding te verkleinen, zullen we steeds concreter moeten worden in onze acties en wat we daarmee willen bereiken. Ook dit probleem moeten we breed aanpakken vanwege de samenhang met inkomen, opleiding en werk.

Door meer in te zetten op preventie verwachten we dat de tekorten op zorg afnemen met respectievelijk € 300.000 in 2025 en € 600.000 in 2026.

Inclusie en antidiscriminatie

We tolereren in onze stad geen enkele vorm van discriminatie en uitsluiting, of het nu leeftijdsdiscriminatie betreft of discriminatie vanwege geloof, kleur, afkomst, geslacht, gender, seksuele voorkeur of beperking.

We geven de Inclusie-agenda (VN-verdrag) een boost door € 300.000 per jaar ter beschikking te

stellen, bovenop de inzet vanuit bestaande budgetten. Deze middelen gebruiken we als smeermiddel om sneller merkbaar verschil te maken voor Nijmegenaren met een beperking

We koesteren dat we landelijk koploper zijn met een actief lhbt+-beleid. Om alle doelen uit Regenboogagenda te behalen stellen we bovenop het bestaande budget (€ 50.000) € 100.000 extra ter beschikking van 2023 t/m 2025.

Voor antiracisme en antidiscriminatie stellen we €100.000 ter beschikking voor extra inzet op preventie, zoals voorlichting, educatie en bewustwording. Ook in de sport is antidiscriminatie en respect een speerpunt. Dit vullen we in door bijvoorbeeld verenigingen te adviseren en te ondersteunen, via de week van respect en we sluiten aan bij aanpak van integriteit in de sportsector van NOC-NSF en sportbonden.

Ervaringsdeskundigheid

Inzet van ervaringsdeskundigheid vinden we heel belangrijk. We gaan ermee aan de slag om dit meer in te zetten in het hele sociale domein. Daarbij maken we gebruik van de regionale handreiking die

nu opgesteld wordt. Het aannemen van ervaringsdeskundigen integreren we in de werving en selectie van nieuwe medewerkers bij gemeente Nijmegen. Ook bij uitvoeringsopdrachten wordt het werken met ervaringsdeskundigen via inkoopcontracten of bij subsidiëring standaard een voorwaarde.

Ombudsfunctie

Er komt een onafhankelijke en laagdrempelige ombudsfunctie. Deze is ten eerste bedoeld voor zorg, welzijn en uitkeringen, maar we verkennen of inwoners ook voor andere onderwerpen bij de ombudsfunctie terecht kunnen. De insteek is dat uitvoerende organisaties klachten zelf oplossen, maar als inwoners er niet uitkomen met organisaties, kunnen ze terecht bij de ombudsfunctie. In dat geval kan de ombudsman- of vrouw bemiddelen en als het nodig is een zwaarwegend advies geven om het probleem op te lossen. Ook zorgt de ombudsfunctie voor een jaarlijks overzicht van klachten bij partners en de gemeente. Eén keer per jaar stelt de ombudsfunctie een jaarverslag met aanbevelingen op voor de gemeenteraad. De kosten voor een ombudsfunctie bedragen € 235.000 per jaar en eenmalig € 10.000 als opstartkosten.

Iedere Nijmegenaar telt mee.

Ondernemerschap en mismatch arbeidsmarkt

44

Uit de Stadsgesprekken:

“Zeer belangrijk om onderwerpen als arbeidsmarkt, energietransitie en circulariteit met het bedrijfsleven effectief te aan te pakken.”

Stimuleren ondernemerschap

Onze ambitie is om meer en passend werk in de stad te realiseren op alle niveaus (in tien jaar 10.000 banen), zodat er voldoende werkgelegenheid is voor alle doelgroepen. Via ons accountmanagement en OndernemersPunt hebben we een verbindende rol naar bedrijfsleven en kennisinstellingen. Zo blijven we aantrekkelijk voor werkgevers en werknemers.

Nieuwe accenten op de ingezette koers

We gaan door met de ingezette koers van de economische visie. Wel leggen we nieuwe accenten en geven we een impuls aan nieuwe ontwikkelingen. We willen ondernemerschap bijvoorbeeld nog meer stimuleren. Daarbij gaat het om zittende bedrijven, om starters én om groeiende bedrijven. Het MKB zal hierin extra aandacht krijgen, omdat voor deze bedrijven het omschakelen naar circulaire productie en dienstverlening een zwaardere opgave zal zijn. We blijven investeren in onze bedrijventerreinen en werklocaties, waar zich 25% van onze werkgelegenheid bevindt. Ook zetten we in op een aantrekkelijk voorzieningenstructuur in de stad: van binnenstad tot leefbare wijken met buurt- en wijkwinkelcentra op acceptabele afstand van bewoners. We dragen de stad met trots uit en hebben een krachtig profiel als bruisende stad en met onze krachtige health & high tech-sector.

Concreet gaan wij met de volgende acties aan de slag:

- Op De Grift/Rietgraaf in Nijmegen Noord willen we verdozing zoveel mogelijk voorkomen. We investeren € 3,8 miljoen in een aantrekkelijke en groene openbare ruimte en in het verduurzamen van het bedrijvenpark.
- Oostkanaalhaven is een belangrijke haven voor de stad, gelegen aan de Waal als internationale vaarroute. Het baggeren is nodig voor de revitalisering van het bedrijventerrein en wettelijk verplicht. Hiervoor is maximaal € 3 miljoen nodig, waarvan € 1,1 miljoen al is gereserveerd in de

begroting.

- We versterken de campusontwikkeling rond de sector Health en High Tech.
- We kiezen voor het verder versterken van het actieprogramma uit de economische visie. We stellen in 2023 en 2024 €650.000 en in 2025 € 300.000 extra beschikbaar om een impuls te geven aan de lokale economie en toerisme, waaronder het realiseren van scale up Nijmegen. We leggen hierbij de focus op human capital en het stimuleren van ondernemerschap.
- We zoeken naar goede balans tussen wonen en bedrijvigheid.
- We kiezen voor minder regels, daar waar het kan. We onderzoeken of de recente ervaringen met minder regels tijdens de coronapandemie positieve ervaringen hebben opgeleverd die mogelijk kunnen leiden tot het afschaffen van regels.
- We zetten in op een veilige werkomgeving en ondersteunen werkgevers bij het creëren van meer bewustwording over het thema grensoverschrijdend gedrag en veiligheid op de werkvloer.

Toerisme & Citymarketing

Toerisme geeft een economische impuls aan Nijmegen en is ook een motor voor de binnenstad. We willen bij alles wat we doen nadenken hoe we de gastvrijheid, de promotie en daarmee ook toeristische aantrekkelijkheid van de stad verder kunnen bevorderen. Nijmegen als de oudste stad, onze mooie en uitzonderlijke ligging en de groene rand om de stad geeft extra aantrekkingskracht voor mensen die onze stad willen bezoeken.

45

We werken aan verbetering van de toeristische infrastructuur, verblijfsrecreatie zoals hotels, b&b en eventueel een stadscamping. ‘Old city, young vibe’ blijft de kernboodschap van onze

citymarketing. We komen met een uitvoeringsagenda waarin de fysieke gastvrijheid, Nijmegen als oudste stad, citymarketing en de aantrekkelijkheid van onze stad elkaar vinden.

Mismatch op de arbeidsmarkt

De vraag naar personeel is op dit moment ongekend hoog. Dit geldt voor alle sectoren. We willen ondernemers helpen in hun zoektocht naar personeel. We zien dat er tegelijkertijd veel ‘onbenut arbeidspotentieel’ is. Het gaat bijvoorbeeld om mensen met een uitkering, maar ook om mensen zonder uitkering die willen werken, om mensen met een ‘kleine baan’ die meer willen werken of om jongeren die hun plek op de arbeidsmarkt nog niet hebben gevonden.

Initiatieven om de arbeidsmarkt in beweging te krijgen

Er is niet één oplossing voor de verkleining van de mismatch op de arbeidsmarkt. We willen verschillende nieuwe initiatieven uitproberen om structureel meer beweging op de arbeidsmarkt te krijgen.

Voortzetten regionaal mobiliteitsteam

Daarnaast ondersteunen we het Regionaal Mobiliteitsteam. In het Regionaal Mobiliteitsteam werken diverse partners samen (o.a. vakbonden, UWV, Werkbedrijf) om werkgevers en werknemers aan elkaar te verbinden. De ervaring leert dat de samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid bij dit alles van groot belang is. We zullen het samen moeten doen. We geven extra aandacht aan een betere aansluiting van het MBO op de vraag vanuit het bedrijfsleven.

Talenten binden aan de stad

De kennisinstellingen in onze stad hebben een goede naam en trekken veel talent naar de stad. Het is de kunst om deze talenten na hun studie voor Nijmegen te behouden. Op die manier zorgen we ervoor dat de ondernemers talenten kunnen

binnenhalen. ‘Start-up Nijmegen’ is een succesvol concept. We willen het voor start-ups ook aantrekkelijk maken om in Nijmegen gevestigd te blijven als ze groeien. We bouwen in samenwerking met onze kennisinstellingen aan een ‘Scale-up Nijmegen’ waar ondernemers begeleid worden in het vestigen en opschalen van hun onderneming.

Werk en participatie

We doen er alles aan om mensen aan werk te helpen. Dit helpt bij de mismatch op de arbeidsmarkt, maar werk heeft ook grote betekenis voor de persoonlijke ontwikkeling en sociale contacten van mensen. Het WerkBedrijf Rijk van Nijmegen zet hiertoe een scala aan instrumenten in. Onze ambitie is dat we tot de top van regio’s met de beste werkgeversdienstverlening gaan behoren. Zo willen we werkgevers optimaal ontlasten. Om de overgang van een uitkering naar werk te verkleinen, blijven we gebruik maken van de mogelijkheden die de Participatiewet biedt om parttimewerk te ‘belonen’. Uitkeringsgerechtigden kunnen zo als stimulans tijdelijk een deel van de inkomsten behouden in aanvulling op de uitkering (vrijlating inkomsten uit werk).

Het streven is dat het percentage mensen dat (duurzaam) re-integreert de komende periode boven het landelijk gemiddelde uitstijgt. Hiertoe evalueren we 2-jarlijks het effect van ons re-integratiebeleid, waarin we ook de werkgeversdienstverlening meenemen. Op basis van deze evaluatie stellen we ons beleid steeds bij.

We vinden het belangrijk dat iedereen op zijn of haar manier meedoet, ook inwoners voor wie betaald werk (nog) niet haalbaar is. Voor deze groep is in 2021 het project Doe je mee gestart. Hierin voeren wij samen met het WerkBedrijf met alle mensen met een P-wetuitkering een gesprek over participatie op maat. Ook kan het zijn dat belemmeringen op het gebied van financiën of zorg weggenomen moeten worden of dat het beter is om mensen op dat moment even ‘met rust te

laten’. Wij volgen Doe je mee op de voet, om te bezien of er extra maatregelen nodig zijn om de participatie bij de groep bij wie werk (nog) niet haalbaar is, te bevorderen.

Maatwerkbanen

Parallel aan Doe je mee zijn wij in 2021 een pilot met 10 tot 15 ‘maatwerkbanen’ gestart. Deze pilot breiden we uit, als de pilot bij de evaluatie succesvol blijkt en de deelnemers er baat bij hebben. Dan stellen we € 500.000 extra beschikbaar hiervoor. Met deze baan helpen we een groep mensen aan werk in de (semi)publieke sector die anders afhankelijk was gebleven van een bijstandsuitkering. Ze hebben een grote afstand tot de arbeidsmarkt, maar geen arbeidshandicap, waardoor ze tussen wal en schip vallen.

We willen vol- doende werk- gelegenheid voor alle doelgroepen.

Financiën

48

Financiële ruimte en bedreigingen

Financieel start deze raadsperiode met financiële ruimte. Dit maakt het mogelijk om de komende periode te werken aan onze ambities. Maar we zien ook een aantal mogelijke bedreigingen. Eén van de bedreiging is het ravijn in 2026, hierop komen we later in deel op terug. Een andere bedreiging waar we concreet rekening mee moeten houden zijn de stijgende prijzen. Hiervoor is bijvoorbeeld extra investeringsruimte opgenomen voor bestaande kredieten. Een aantal bedreigingen is niet te vertalen naar concrete begrotingsaanpassingen, hiervoor houden we weerstandsvermogen aan: de saldireserve. Gelet op de actualiteiten vinden wij het belangrijk dat de saldireserve op orde blijft.

Daling financiële ruimte in 2026

Het kabinet heeft besloten om in 2026 niet de reguliere methodiek te gebruiken voor het bepalen van de financiële middelen voor gemeenten (het gemeentefonds). Voor gemeenten, ook voor Nijmegen, betekent dit dat zij in 2026 fors minder krijgen dan in 2025. Deze daling wordt het financiële ravijn genoemd. Niet duidelijk is waarom de rijksoverheid de financiële middelen in 2026 heeft verlaagd. Over dit ravijn zijn gesprekken met het rijk, maar dit coalitieakkoord kan daarop niet wachten. Om in 2026 tot een sluitende begroting te komen hebben wij ervoor gekozen om een aantal ambities in 2026 naar beneden bij te stellen of zelfs helemaal te stoppen. Helaas was dit niet voldoende. Daarom voelen wij ons genoodzaakt om het structureel spaarbedrag te verlagen. Wanneer de financiële ruimte in 2026 het toelaat dan heeft het repareren van het structureel spaarbedrag en de bijgestelde ambities de eerste prioriteit.

Decentralisatie

De Rijksoverheid hevelt steeds meer taken over aan gemeenten. Maar hierbij krijgen wij op onderdelen structureel te weinig financiële middelen. Denk bijvoorbeeld aan de middelen voor de Jeugdzorg, de strengere normen voor onderwijs-huisvesting, de ambities uit het Klimaatakkoord. Hierdoor komen de gemeentelijke financiën onder druk te staan. We zetten daarom in op een actieve

lobby richting de rijksoverheid. We doen dit samen met de Vereniging Nederlandse Gemeenten. We willen er zo voor dat de tekorten worden teruggedrongen. En dat gemeenten structureel over meer financiële middelen uit het gemeentefonds kunnen beschikken. Met daarbij ook de sturingsmogelijkheden en bevoegdheden die bij onze taken en verantwoordelijkheden passen.

Programmastructuur

Aan het begin van elke bestuursperiode stelt de raad een programmastructuur vast. Wij constateren dat verschillende maatschappelijke dossiers (opgaven) meerdere raadsprogramma's raken. Het expliciteren van de maatschappelijke dossiers (opgaven) kan helpen in het sturen op hoofdlijnen en het versterken van de kaderstellende (en ook controlerende) rol van de raad. Daarom vragen wij de auditcommissie van de raad de mogelijkheid te verkennen om deze maatschappelijke dossiers (opgaven) te integreren in onze manier van besturen en deze een heldere plek te geven in een programmastructuur.

49

Programmabegroting

In de tabel zijn de in dit coalitieakkoord voorgestelde veranderingen in de programma-begroting opgenomen. De inhoudelijke regels worden in de verschillende hoofdstukken toegelicht. De regels onder het kopje ‘financiën’ worden op de volgende pagina toegelicht.

bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Stadsbegroting 2022 - 2025	430	374	750	750
In gesprek met de stad				
Implementatie omgevingswet	-800	-800	-800	
MijnWijkplan doorontwikkelen	-25	-25	-25	-25
Verhogen van de cyberveiligheid	-163	-480	-480	-480
Verbeteren van de dienstverlening	-500	-500	-500	-500
Invoeren van IRMA als digitale identiteitsvoorziening	-270	-20	-20	-20
Klimaat en biodiversiteit				
Vergroenen van de openbare ruimte	-250	-250	-250	-250
Luchtkwaliteit	-100	-100	-100	-100
Handhaving milieutaken	-500	-500	-500	-500
Energie- en warmtetransitie				
Subsidieregeling voor doe-het-zelvers en gratis maatwerkadvies	-1.700	-1.700	-1.700	
Focus op grootgebruikers (van energie)	-250	-250	-250	-250
10.000 woningen aardgasvrij	-1.700	-1.700	-1.700	-1.700
Nieuwbouw maximaal benutten voor zonnepanelen	-250	-250	-250	-250
Uitvoeringsbudget verduurzamen maatschappelijk vastgoed	-100	-100	-100	-100
Actieve aanpak tekort op het elektriciteitsnet	-100	-100	-100	-100
Laadinfra	-300	-300	-300	-100
Via-T	-1.050			
Goed wonen en leven voor iedereen				
Woonfonds	-10.000			
Regulering zoals zelfbewoningsplicht	-170	-170	-170	-170
Waalfront, NYMA en Engie	-98	-98	-60	-60
Huurteams	-150	-150	-150	-150
Kamerverhuurbeleid		-300	-300	-300
Gezamenlijk wonen	-100	-100	-100	-100
Realiseren flexibele woonruimte	-300	-300	-300	-300
Minder afval, meer hergebruik (1x grofvuil ophalen)	-300	-300	-300	-300
Terugdraaien bezuiniging gladheidsbestrijding	-100	-100	-100	-100
Besparing exploitatie vanwege nieuw zwembad				500
Waalhalla en urban sports	-50	-50	-50	-50

Mobiliteit & bereikbaarheid

Mobiliteit	-200	-200	-200	-200
Binnenstad				
Aantrekkelijke binnenstad	-500	-500	-500	-500
Aanpak hotspots	-300	-300	-300	-300
Uitbreiden fietsparkeren/tegengaan wildparkeren	-25	-25	-25	-25
Cultuur en erfgoed				
Verhogen cultuurbudget	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Vestiging bibliotheek Nijmegen Noord				-500
Erfgoed	-1.550	-950	-950	-950
Eerlijke kansen voor iedereen				
Kansengelijkheid onderwijs	-1.000	-1.000	-1.000	-750
Meedoenregeling naar 140%	-360	-360	-360	-360
Voedselbank naar sociale supermarkt	-80			
Behouden Financieel Experts in de Wijk	-438	-438	-438	-438
Nijmeegs Jongerenperspectieffonds	-300	-250	-250	-250
Zorg & Welzijn				
Uitbreiding doorbraakmethode	-180	-180	-180	-180
Impuls ondersteuning van jongeren	-250	-250	-250	-250
Impuls welzijnsaanbod voor ouderen	-300	-300	-300	-300
Actieprogramma Inclusie VN-verdrag handicap:	-300	-300	-300	-300
Regenboogagenda	-100	-100	-100	
Subsidie anti-discriminatie	-100	-100	-100	-100
Ombudsfunctie	-245	-235	-235	-235
Ondernemerschap en mismatch arbeidsmarkt				
Uitbaggeren Oostkanaalhavens	-1.900			
Actieprogramma Economische Visie en de Impuls Lokale Economie	-650	-650	-300	
Maatwerkbanen	-500	-500	-500	-500
Financiën				
Ontwikkeling algemene middelen	21.632	33.159	39.414	25.393
Afschaffen hondenbelasting	-1.051	-1.051	-1.051	-1.051
Structurele doorwerking 1 ^e Voortgangsmonitor	-5.600	-5.600	-5.300	-5.000
Uitvoering groeit mee met de stad	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Extra Investeringsruimte		-2.783	-5.567	-8.350
Vereffenen jaarsaldi	14.171	-4.818	-9.353	
Minder sparen	3.022			3.801
Totaal begroting	0	0	0	0

Toelichting Financiën

Uitgangspunt voor de ontwikkeling van de **algemene middelen** is het financieel beeld van 22 maart jl. Naar aanleiding van actuele ontwikkelingen is dat beeld aangepast. Zo is in rekening gehouden met de invoering van de nieuwe verdeelmodellen van het gemeentefonds, dat de aanvullende maatregel op jeugdzorg in het regeerakkoord voor rekening en risico van het rijk is en is een inschatting gemaakt van het effect van de gestegen prijzen op de begroting.

Deze coalitie schaft de **hondenbelasting** af. Wij zijn van mening dat de hondenbelasting een belasting op dierenliefde is en niet goed uit te leggen is.

Voor de **structurele doorwerking** van de huidige knelpunten in de begroting houden we rekening met een nadeel van € 5,6 miljoen. Een groot deel hiervan heeft betrekking op zorg. Door meer in te zetten op preventie verwachten we dat de tekorten op zorg afnemen met respectievelijk € 300.000 in 2025 en € 600.000 in 2026.

We zien op een aantal fronten dat het ambtelijk apparaat onder druk staat. De **groei van de stad** betekent ook een toenemende vraag aan de ambtelijke organisatie. De afgelopen jaren lukte het, met het nodige kunst en vliegwerk, ambtelijke capaciteit vrij te maken om prioriteiten te kunnen realiseren. Hiervoor werd ambtelijke capaciteit aan andere activiteiten onttrokken. Daarnaast zien we dat soms wel primaire capaciteit wordt toegevoegd, maar dat geen rekening wordt gehouden met ondersteuning en faciliteiten hiervoor. Voor het versterken van de ambtelijke organisatie is € 2 miljoen opgenomen.

In dit coalitieakkoord is een forse aanvulling op het **investeringsprogramma** opgenomen. In de programmabegroting voegen we extra kapitaallasten toe om dit investeringsprogramma mogelijk te maken.

Mede door de oploop van het gemeentefonds tot en met 2025 ontstaat er een onevenwichtig beeld in de eerste drie jaar. Dit vereffenen we door in 2024 en 2025 de begrote voordelen in 2023 in te zetten.

In 2023 blijft een bescheiden nadeel staan. Hiervoor doen we een beroep op de saldireserve. In 2026 constateren we dat vanwege het ravijn het terug nemen op ambities onvoldoende is om tot een sluitende begroting te komen. Daarom verlagen we vanaf 2026 de structurele toevoeging aan de saldireserve.

Investerings

Dit zijn de investeringen die toegevoegd worden aan het bestaande investeringsprogramma. In deze brochure worden de investeringen toegelicht. ‘tegenvaller museum Valkhof’ en ‘reservering voor gestegen prijzen’, worden na de tabel toegelicht.

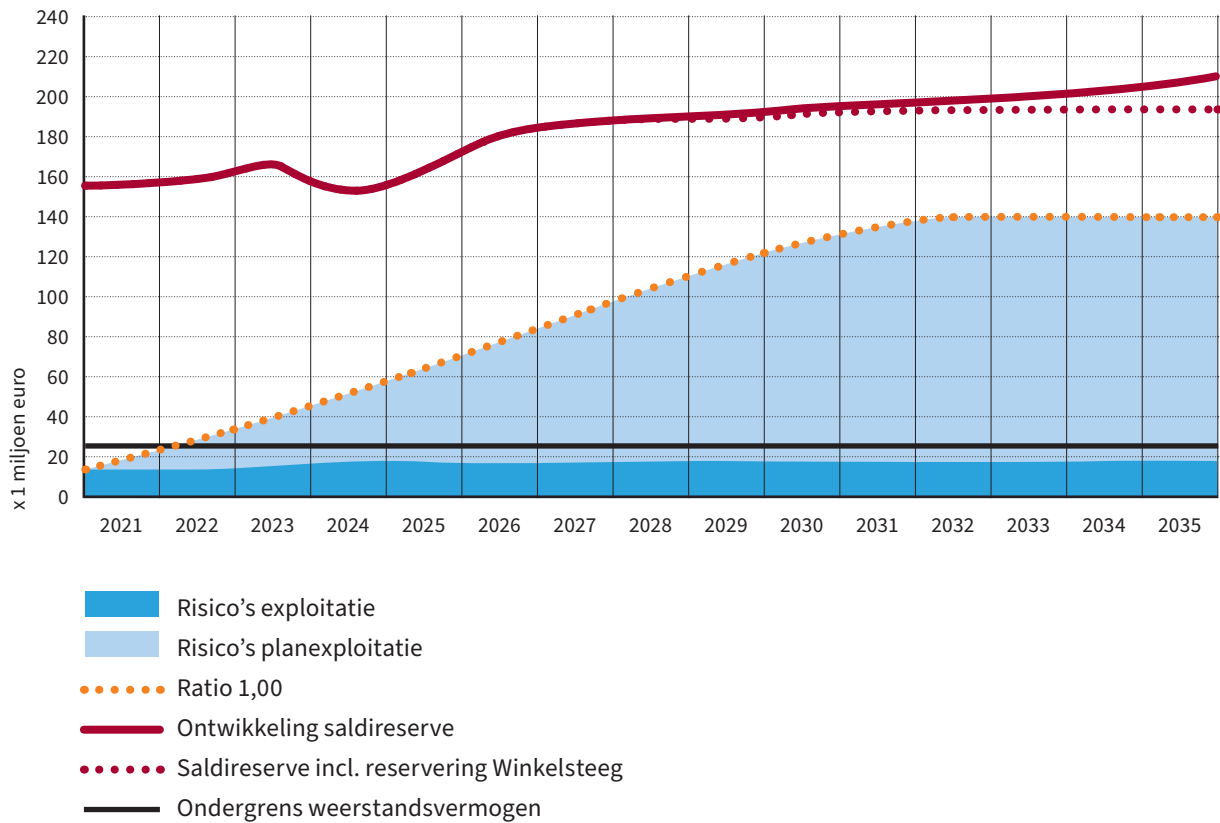
bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Klimaat en biodiversiteit				
Klimaatadaptatietoolbox en aanpassing openbare ruimte	1.700	1.700	1.700	1.700
1000 bomen per jaar	1.000	1.000	1.000	1.000
Energie- en warmtetransitie				
Investing ten behoeve aardgasvrij maken	pm	pm	pm	pm
Energieneutrale en aardgasvrije gemeentelijke vastgoed	1.400	1.400	1.400	1.400
Laadinfra	500			
Goed wonen en leven voor iedereen				
Stationsgebied: scope wijziging West-entree			6.500	
Waalfront, NYMA en Engie			500	
Ontwikkelagenda Dukenburg			7.200	
Flexibele woonruimte			2.500	
Meer dan beheer			1.400	
Ambitie gestuurde aanpak bij vervangingen in de openbare ruimte	3.000	5.000	5.000	5.000
Zwembad Winkelsteeg			30.000	
Waalhalla en urban sports			950	
Mobiliteit & bereikbaarheid				
Mobiliteit			21.000	
Binnenstad				
Aantrekkelijke binnenstad			15.000	
Cultuur en erfgoed				
Renovatie van de schouwburg			22.680	
Atelierbeleid			1.000	
Ondernemerschap en mismatch arbeidsmarkt				
Gebiedsontwikkeling van bedrijvenpark De Grift/Rietgraaf			3.800	
Financiën				
Tegenvaller verbouwing museum Valkhof			550	
Reservering voor gestegen prijzen			10.000	
Totaal investeringen			157.980	

Toelichting investeringen

Bij de verbouw van museum Het Valkhof heeft zich een tegenvaller voorgedaan van € 550.000. Dit vangen we op. Verder zijn de prijzen voor materialen en grondprijzen zo hard gestegen dat we inschatten dat dit gaat knellen bij bestaande investeringskredieten. Voor de investeringen die de prijsstijgingen niet kunnen opvangen binnen het bestaand krediet reserveren we € 10 miljoen.

Saldireserve

Hieronder is de verwachte ontwikkeling van het weerstandsvermogen opgenomen. Uitgangspunt is de ontwikkeling zoals deze is opgenomen in de Stadsrekening 2021. Deze ontwikkeling is aangevuld met de veranderingen in de saldireserve uit dit coalitieakkoord.

Financiële spelregels

Structureel sluitende begroting

De meerjarenbegroting moet sluitend zijn.

Reële ramingen

Bij het begroten gaan we uit van reële ramingen. De raming van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor een begrotingsjaar baseren wij op de Meicirculaire van het voorafgaande jaar. Bij de begrotingsbehandeling informeren wij de raad over de effecten uit de Septembecirculaire, zodat de raad deze uitkomsten mee kan nemen in de afwegingen bij de Stadsbegroting.

Indexering

We hanteren het uitgangspunt dat de prijspeilaanpassing budgettair neutraal verloopt. De lastenuitzetting wordt betaald uit de prijspeilaanpassing van het Gemeentefonds en het verhogen van gemeentelijke tarieven. Ieder jaar verwerken we de prijsstijgingen in de begroting door de bedragen in de begroting te indexeren. We gebruiken daarvoor de volgende indicatoren uit het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Planbureau (CPB):

- de gemiddelde prijsmutatie van door de overheid aangekochte goederen en diensten;
- de gemiddelde salarisontwikkeling binnen de overheid;
- de ontwikkeling van sociale premies en pensioenbijdrage voor de werkgever;
- de Consumentenprijsindex (CPI) als maat voor de geldontwaarding, die wordt bepaald door kostenstijgingen en kostendalingen over alle sectoren van de economie.

Op basis van deze cijfers uit het CEP bepalen we indexeringspercentages voor de loonsom, voor de materiële lasten, voor de subsidies en voor de gemeentelijke tarieven.

De indexeringspercentages van de loonsom en de materiële lasten bepalen we op basis van bovenstaande objectieve indicatoren van het CEP. We houden daarbij rekening met de verwachte kostenontwikkeling van het begrotingsjaar (t) en een eventuele nacalculatie over het voorafgaande jaar (t-1) van het CEP.

Voor het bepalen van het indexeringspercentage voor subsidies hanteren we standaard een mengpercentage. Dit mengpercentage is gebaseerd op de index van materiële kosten en de index voor de loonsom in de verhouding een derde – twee derde.

De gemeentelijke OZB-inkomsten waarop de tarieven zijn gebaseerd laten we jaarlijks toenemen op basis van de gemeentelijke kostenstijging. Ook hiervoor hanteren we het mengpercentage een derde index materiële kosten en twee derde index loonsom. De uitwerking van deze uitgangspunten vindt jaarlijks plaats bij de vaststelling door de gemeenteraad van het financieel begrotingskader bij de Zomernota.

Structurele uitgaven worden structureel gedekt

Tegenover structurele uitgaven kunnen geen incidentele inkomsten of incidentele meevallers staan. Uit de post 'Onvoorzien' worden géén structurele uitgaven gedaan. Deze post is bedoeld voor incidentele en uitsluitend eenmalige (a-structurele) zaken die geen uitstel dulden en waarin de reguliere begrotingsposten niet voorzien. De raad heeft het budgetrecht en beschikt derhalve over deze post, op voorstel van het college.

Tegenvallers binnen programma's opvangen

Nadelen worden in beginsel binnen het eigen programma opgevangen. Voordelen worden integraal

afgewogen. Uitkomst van deze weging kan zijn dat het voordeel wordt ingezet voor nieuw beleid binnen het programma waarin het voordeel is ontstaan of voor knelpunten binnen dat programma. Als principe hanteren we dat leges kostendekkend moeten zijn.

Integrale afweging

De 1e Voortgangsmonitor gaat in op de afwijkingen van het lopend boekjaar. Er is geen ruimte voor voorstellen voor nieuw beleid in het lopend boekjaar, tenzij de risico's voor de stad te groot zijn of omdat er op dat moment aan externe verplichtingen voldaan moet worden die geen uitstel kunnen dulden.

Het Koersdocument faciliteert het debat over de inhoudelijke koers die de komende begrotingsperiode nodig of wenselijk is. Bij de Stadsbegroting in het najaar vindt de integrale afweging en inpassing in de begroting plaats. Via de 2e Voortgangsmonitor en Jaarrekening worden geen besluiten genomen over het uitvoeren van nieuw beleid.

Oud voor nieuw

In geval het college of de raad een voorstel doet om extra geld uit te geven op een ander moment dan bij de integrale afweging, dan moet solide dekking worden aangewezen. Tenzij er sprake is van externe dekking, moet in het voorstel aangegeven worden welk bestaand beleid moet worden geschrapt of verminderd. Een beroep op de saldireserve, een verwacht positief rekeningsaldo of een waarschijnlijk begrotingsoverschot is geen acceptabele dekking.

De raad kan richtinggevende opdrachten geven aan het college om bij de voorbereiding van de begroting rekening te houden met belangrijke wensen ten aanzien van beleidsprioriteiten en de financiële inpassing daarvan.

Investerings

Bij de investeringen maken we onderscheid in specifieke investeringen, investeringen met eigen dekking en bulkinvesteringen. Bij de planning van specifieke investeringen houden we rekening met een onderzoeksfase, voorbereidingsfase en een realisatiefase. Bulkinvesteringen zijn jaarlijks terugkerende budgetten voor bedrijfsinvesteringen, aanpassingen in gemeentelijke accommodaties en woonomgevingsverbeteringen. Uitgangspunt voor het investeringsvolume is een constant kapitaallastenniveau in de exploitatie (programma's) en de jaarlijkse toevoegingen uit de areaalontwikkeling.

Reservepositie

De saldireserve is de algemene risicobuffer van de gemeente. Twee keer per jaar - bij jaarrekening en begroting - wordt de noodzakelijke omvang van de saldireserve op basis van een actuele risico-inventarisatie en risicoweging beoordeeld en zo nodig aangepast. Er is geen bovengrens van de saldireserve afgesproken.

Wijzigingen binnen financiële kaders

We hebben oog voor financiële risico's en gaan behoedzaam om met financiële mee- en tegenvallers. Daarom blijven wij ons inspannen om ons bestaande financiële beleid zorgvuldig na te leven. Dat houdt een kostenbewuste houding en bijbehorend gedrag in. Daarmee ontstaat ook de mogelijkheid voor het college om alle niet-geprognoseerde voordelen expliciet te beoordelen, zodat wij de bewuste en integrale afweging kunnen maken om deze voordelen ofwel in te zetten ter compensatie voor niet-voorzien nadeln, ofwel om ze in te zetten voor (onvoorzien) knelpunten.

We gaan aan het einde van het jaar zeer behoedzaam om met voorstellen voor een tweede winstbestemming. Dergelijke voorstellen horen in beginsel thuis bij de integrale afweging.

Als de financiële kaders door belangrijke gebeurtenissen of omstandigheden substantieel wijzigen (in acute omvang of in zijn structurele doorwerking), dan maakt het college een afweging - of - en - zo ja, hoe de uitvoering van het coalitieakkoord zijn vervolg kan krijgen en consulteert daarover de raad.

Rijksmiddelen sociaal domein

De rijksmiddelen die via de BUIG-uitkering worden ontvangen, beschouwen we als algemene middelen. De financiële fluctuaties op deze uitkering zijn groot en nagenoeg niet te beïnvloeden door eigen beleid. Het opvangen van deze fluctuaties in het eigen programma kan leiden tot ongewenste ingrepen in beleid dat niet direct gerelateerd is aan het verstrekken van uitkeringen maar wel onderdeel uitmaakt van hetzelfde programma.

Portefeuille- verdeling

Portefeuilleverdeling 2022 - 2026

BURGEMEESTER

Hubert Bruls

- Openbare Orde & Veiligheid
- Dienstverlening & Publiekszaken
- Regionale Samenwerking & Externe Betrekkingen
- Juridische Zaken
- Onderzoek & Statistiek

WETHOUDERS

Noël Vergunst

- Stedelijke Ontwikkeling en Ruimtelijke Ordening
- Grondbeleid
- Cultuur

Cilia Daemen

- Welzijn
- Klimaatadaptatie en Stadsvergroening
- Mobiliteit

Jean Paul Broeren

- Openbare Ruimte
- Wijken
- Participatie
- Vastgoed
- Sport en Accommodaties
- Dierenwelzijn
- Faciliteiten

John Brom

- Werk & Inkomen
- Armoedebestrijding
- Economie
- Toerisme en Binnenstad

Grete Visser

- Zorg
- Wonen
- Onderwijs

Tobias van Elferen

- Financiën
- Duurzaamheid (Energie & Milieu)
- Cultureel Erfgoed
- Digitalisering & ICT
- Personeel & Organisatie

Nijmegen

Legenda toegepaste uitzonderingsgrondslagen

In dit document zijn gegevens geanonimiseerd op grond van:

Wet	Artikel	Omschrijving	Pagina's
Wet open overheid	Art. 5.1 lid 2 sub e	De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer	1, 2, 8, 17, 23, 55